

ნომერი: 100

100
წელი

ი. გრიგუშვილი—
3 აქანს
მოსაგონრად

ვინ იხილს...

კლანთაშივში

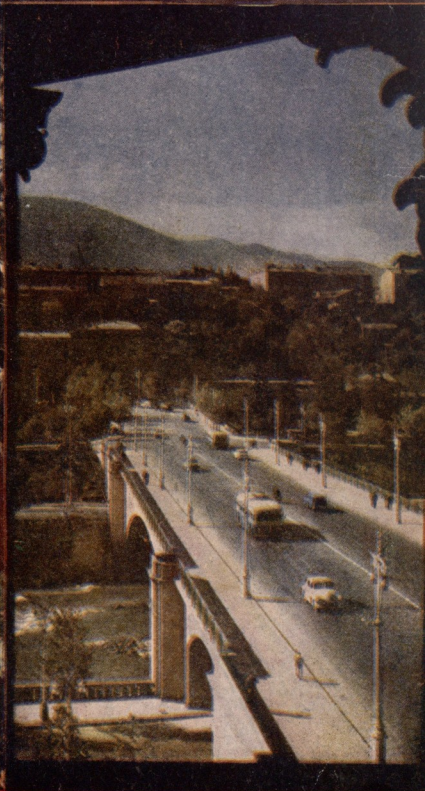
სხვადასხვა

რეპორტაჟი
გამოშენიდან

ქეაღიის
ქ 3 ა

№ 7 ივლისი 1961

ქეაღიის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვანა-ფშაველა

ნუგეშობ ამით: მინას მინურად
და ცას ციურად მივეთაუაზი,
არ მიბოზლნია დაბლა ქვემპრომად,
მაღლა დაუფრინავე, როგორც გაუაზი:

ჩემს ტურფა მზარეს მკერდს დაეკერე
სიტყვა საგმირო, სიტყვა დამაზი,
და ამ ჩემს მღერას ყურს, რომ უგდებენ
ქართლელ-კახელი, იმერ-აფხაზი.

ვანა-ფშაველა

პოლიტარტი ავლა ქაუჩინა, უეჩილილი

№ 7 (120) ივლისი, 1961 წ.

გაზეთის 31 წელი

ყოველთვიანი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სალიტერატურულ-სამხატვრო მანკალი

100 წელი

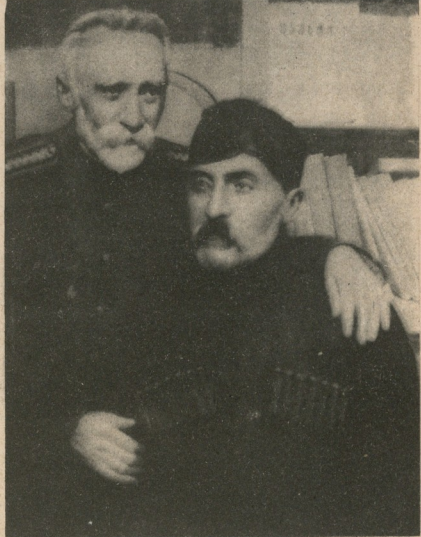
ქართული
ზოგადი ინტელექტი

*ვინა-ვიღაც მისი ქვეყანა
შეიძლება მთელი მსოფლიო
ის მსოფლიო სივრცეებზე
ქართული სხვა მსოფლიო
კავშირებზე უფრო
სხვა სხვა კავშირებზე,
და მისი მისი მსოფლიო,
მისი სხვა მსოფლიო
სხვა სხვა მსოფლიო
შეიძლება მთელი მსოფლიო*

ვინა-ვიღაც

846

2000

შეთო: ვაჟ-ფშაველი და დავით კლდიაშვილი

ჭეშთი (მარცხნიდან მარცხნივ): ვაჟ-ფშაველი, შთო მღვათელი და დიმიტრი ნახანელი (მარჯვნივ)

შეიქმნა ასე წელი გენიალური პოეტისა და საზოგადო მოღვაწის ვაჟ-ფშაველის დაბადებიდან. ვაჟ-ფშაველის ხალხმა სიოცხლზე მოუხიის არწივი უწოდა ვაჟს პოეზია ისეთი გენიალური, ლამაზი და მიზნობრივი, როგორც ის ცნავე აზიადული შთო, რომლებიც წარმოება და დაიბადება იგი-მეორე სივრცე სულ ჩვენი ავანტიურ ლოგები კლდიაშვილი. — ერთად ვაჟ-ფშაველი. მან აწინტეველი მთელი ხუნება, გოთინი და ბუნებრივ მონი მღვათელი მან აწინტეველი თავის ხალხებში და ისტორიულ პოეტებში ჩვენი შორეული წარსული და მარში ამოღება თანამედროვეობას უცუღმართობისთან პრძილის წინააღმდეგ ატურ ლაიტმა შესანიშნავად სთქვა: როგორც ფრიგიელი მეფე მიდასი, რომელიც ყველაფერს თქონდა აქცევა; ისე ვაჟ-ფშაველი პოეზიად აქცევა.

ვაჟ-ფშაველის პოეზია თავდადების, გმირობისა და სიყვარულის ჰიმნი. ვაჟის შემოქმედება, ვაჟის პოეზია — ეს არის პრძილა უცუღმართობისა და ამიტომ ამბობდა ის: ვაჟი აწინტეველი კეთილმინდობით და უნახურება, იგი დიდებულ მონაჯულს ქნისი“. ამ მონაჯულისთვის პრძილის კეთილმინდობა იდგამ ვაჟის პოეზია ხალხისთვის გახდა უკნობი და პრძიადილი ის სიმ ხალხის წიაღად არის გამოსული, ის სიმ ხალხის გირისა და ლბინის უხადლო მიმღერალი იყო და მთელი მისი შემოქმედება სიმ ასახრდივება ხალხური თქმულებები, ლეგენდები, ხალხები და წაძარბი.

ვაჟ იმპროვი მთელი მონაჯულისთვის და ერის კეთილდღეობისთვის. იმეჯ გირით ვარ სრული, რაც შენ ვიტყვი წაღვლად, სურდა ვაჟი აწინტეველი. დღის, რადეცაყ ავადებული ვაჟს საწმობო ყველა საწმობო ხალხის არწივ კომპინიშის მწინდობის დიად ტას ადგას, გულიდა და სულით ვაწყავთ, რომ ვაჟი იყნება დრამაშეხულია. მსოფლიოს ყველა კუბიში იმსხრება მინობის და კლნილბინის უღვდი. იმპროვილბინი დიდუ ცლილბინი მიაგინი თავისუფლებისმიყვარე ხალხს თავისი ბატონყური რეიმი. ჩვენ ამ ვაჟბატონებს ვაჟს სიტყვებითი ნუკასუბები:

„სამშობლოს არვის წყარამეფი,
ჩვენც ურჯინ მშვენიერება,
თორემ სიდი დღეს დაწყებო,
მგდასაყ კი ვაყენებს“.

ვაჟამ დავეტივება ისეთი გენიალური და განხერხებულ ქმნილებები, რომლებიც შედამ განაცვიფრებენ საქართველოს თავისი ნაოღო პატრიოტული და სტორიების მიუქმელები მიხეტილი ვაჟ ამბობდა: „ყოველი კეთილი საქმიანობა შედგება აღზარდა, აღმზარება და განაღდა იქნებო, რომ სხვა ერებზე კი შიღის ისინი სკეტუარ შეიღებად“. თითქმის საკუთარ თავზე ლაბარობდა უცდავი მესამი.

საქართველოს
კავშირების
მ. შ. შ. შ. შ. შ.
საქართველოს

კლანჯეცნიეზი

ულისპარ შილაპე

ეროვნული
გიგლიორთიეზი

— ჩაი შეზოსულა, ყველანი „ჩაი“, — ხმა დაიარხა გურიის სოფლებში.

— გოგობები, კრფის ვიყვები, მომეცითო! — გასძახა მეზობლებს შერატყდის მახარაძის სახელობის კოლმეურნეობის მეთაურ ბრიგადის ხელმძღვანელმა ვენერა ღუმბაძემ და პლანტაციის მიაშურა.

— მოყვებით, დეიდა ვენერა, მოყვებით! — ერთხმად მიიპასეს ცისანა ტანუყვამემ და გალინა ღუმბაძემ, ამ ბრიგადის მერგოლურებმა და ზურგზე კალათა მოიდდეს.

დაიწყო კრფა. პირველი მოსავალი, პირველი სისარული ცისანა და გალინა, რომლებმაც უკვე მოსწრეს მოკრფილი ჩაით გოდრების გაყვება, საველე სასწრაფო კენ მოიჭარბინა, თან პირზე ღიმილი არ შორდებოდა. ისინი თავიანთ ამხანაგებთან ერთად სიმწიფის ატყობატით მოვიდნენ კოლმეურნეობაში და ზეგითი შრომით თავი გამოიჩინეს.

— ჩვენ თქვენთან ვართ! — ხმა მიამშველეს მეჩაიეებს მოსწავლეებმა და გივილ-ზივილით მოდოდნენ პლანტაციებს. ფოტოზე თქვენ ხედავთ რა მარჯვედ მუშაობენ ჩვენი ბაწია ჭეგობრები.

— ერთი შევისვენით, — ეუბნება ვენერა ღუმბაძე თავისი ბრიგადის წევრებს და ყველანი თავს იყრინა საველე დარღულში. საუზნობენ, ერთობან, შეიდაშვიტორაობენ კიდევ ვენერა ერთხელ კიდევ აგობენ მათ, რომ ბრიგადამ წელს 71 ტონა ჩაი უნდა მოკრფოს.

დამთავრდა საუზნე კვლეა ჩაიდება კრფა თითქმის მტრედები ფტების მარცვლებს კეპავენი, მრავალი მარჯვე ხელი ამოკრავდა ჩაის ბურქთან; აი, ერთი ყმაყვილი ცარხელ გოდრებს მიაბრუნებს შეტყობებთან, რომ არც ერთი წუთი უქმად არ გაყდეს.

დღეები დამშვიდებული კრფენ ჩაის. მათ დილას საბაყმე ბაგამა დატოვეს ბაყმეები. იციან დღეებმა, რომ აქ მზრუნველად უკლიან პატარებს, არც კვებას აკლებენ, არც მზრუნველობას და დღეურ ალერსს. შეუმწინველად გადის დრო. სადამის დედა-შვილები კვლევ ერთად არიან და ზეგლინდელ დღეს შეტყობან.

მოსადამოდებმა თუ არა, საველე სასწრაფო რიგი გაჩნდება.

— ორმოცი კილოგრამი, ორმოცდაათი, სამოცი — გაისმის შინაყის ატყობებში ხმა და მარჯვენას ულიცავს შრომში გამარჯვებულებს, შეტყობები კი დაღლილები, მაგრამ შრომითი წარმატებით აღფრთოვანებულები ატკობამქანებით ბრუნდებიან შინ. მათის ბიძგულ რესტებიდან ასე თავდადებით შრომობენ მანარბაქი კოლმეურნეები. მათი ამოდანა სკკპ XXI და საქართველოს XXI ყრილობების აღსანიშნავად მოკრძოვონ და სამშობლოს ჩაბატონ 33 ათასი ტონა ჩაი.

ორი ვაჭყაცი, ორი მუხობელი მწეობრად მიიბიჯებს პლანტაციებისაკენ. ესენი არიან მახარაძის რაიონის სოფელ ტანეთის რუსთაყელის სახელობის კოლმეურნეობის თავმჯდომარე გივი მცეაბაძე და ქობულეთის რაიონის სოფელ ტაჭეთის კოლმეურნეობის თავმჯდომარე

რე მიხელო ბალაძე. მათი კოლმეურნეობები ერთმანეთს უსაზღვრება, თავმჯდომარეებიც მეგობრები არიან.

ეს ორი ქართველი ვაჭყაცი, ორი თავმჯდომარე ამაყად გააკურებს ჩაის მავერდოვან პლანტაციებს, და გული სიხარულით ეყვება.

(გაგრძელება მე-17 გვე)

მინილ ოთარაპული

(ტაფა)

ნა. 3. ონიანისა

— არა! — მეგრისებლად გაგაპსუნა ქალმეფილი და მანინე ხმადაბლა დასინა, — არა, არა მეცა... მაგრამ უკვე წაყვლის დროა, თითქოს ეს სიტყვები არც გაგებინა, ჩამქარალი პაპირისი ნუგზარსა პაქრში ისროლა და გულთიად ხმით თქვა:

— შოია... იცი, შოია... პო, მართლა, რაზე ფიქრობდი? — რაზე ფიქრობდი? — კითხვა შეუბრუნა ქალმეფისა, — რაზე და... სიტყვა აღარ დაუმთავრებია, ერთ ხანს მდუმარედ გასცქეროდა სივრცეს და მერე ჩაილაპარაკა:

— რაზე და... კოსმოსში გაფრენაზე... გაგაგრინის გმირთაზე!

ეს შეხვედრა გადაწყვეტი უნდა ყოფილიყო! ნუგზარს სჯერდა, რომ ბოლის და ბოლის ეყოფა ძალა ყველაფერი გულსაბოლოად ექცევა შოიასთვის.

ივლისის გრილი საღამო იდგა. ჯერ კიდევ ბინდვ სვირიანად არც იყო მოსულელი, როცა ხევიანში ლექციონებს ივლება და სანაპიროს გაყვანილ ვილანსიმეფილად აცემიძინდნენ წაბურთი.

სვერის შესასვლელთან, ცერად ჩამოდგმულ მერხზე, მდუმარედ ისხდნენ ორი.

— შოია შირს, გრანტივის ჯებირში მივადუნენ მტკვრის გაღმა იყურებოდა, სადაც ლარიები გაქრემულ ქუჩაზე დაუსრულებლად დაქროდნენ მანქანები.

დაბურულ ხეებში დასხლტვილი შუქი ლიცეონის ეცემოდა ფიქრებში წასულ ქალიშვილის, ბებუნა წაბრის ნუგზარს კი ნურ-ყოლად ეგებოდა პაპირის და შეპარვით შესცქეროდა შოიას.

შოიას ლურჯად მოკაემამე და საოცრად მტკველი თვალები ჰქონდა. ნუგზარს მოსწონდა მისი საამი ქალური ხმა, უნდა დასჯი და თავდაჭერილი საუბარი, მიჰქონდა შოიას გულშია ღიმილი და ამ ბიძგიანობის ლოყებზე დარჩენილი პატარა ფოსტები.

შოია!!! შოიაში იყო რაღაც შეუცნობი, რაღაც ენით გამოუთქმელი, რაც ამ ქალიშვილის ყველაზე ძვირფას და ახლობელს ხდიდა მისთვის.

შოია აღბნთ ერთადერთი იყო ამ ქვეყანაზე, რომელთანაც ასე მდუმარედ შეიძლება მჯდარიყვი და სრულიად არ გვერბნი მოწყენა და უხერხული სიჩუმე.

ნუგზარს აუტანელ ტკივისს აყენებდა ის, რომ შოია ზოგჯერ გაუჩრბდა მასთან შეხვედრას. ამაზე ფიქრი საკუთარ თავში რჩებოდა და გამბედობას უკარგავდა. თავში გულიტა კიდევ აღარ შეხვედროდა შოიას, მაგრამ რაღაც შეუცნობი ალღო უკარნახებდა ვაჟს, რომ ამ სიციფსებით სასვე ქალიშვილს ხანც მოსწონდა იგი.

ახლა კი, ზაფხულის ამ საამი საღამოს, ნუგზარს უნდოდა ფრიოხლად აედო ხელში შოიას სათიერი ხელი და გაუთავებლად ელაპარაკა საკითხი ქალიშვილსა და მის გამი თუთარ გატებით ღამეებზე.

ნუგზარს გულწრფელად ეტყობა შოიას, რომ იგი ყველაზე საინო, ყველაზე ძვირფასი და სასურველი ქალიშვილია ამ ქვეყანაზე.

მერე... მერე ლექციებიდან მოხვალ შოიას ყოველ საღამოს ცაცხების სვიგანთან შეხვედრები ხომლე და მფვარიან ღამეში გატაცებით ისაურებდნენ მათი მომავალ ცხოვრების შესახებ...

ოცნებდნენ გამოკვეულმა ნუგზარმა ახლად შენიშნა, რომ რუხი ღრუბელი აშლილიყო ლილისყურ ცაზე. მანათას მთიდან მოულოდნელად გრილმან ნიავმა დაბერა და შირს გაიტაცა ყველაწმართან ასყინკელას თამაში გართული ბავშვების ვიფლი-ხივლით.

— ხში არ შეუცნობი... — რურჩილით შეესმინა ნუგზარს მერხის ზურგზე ხელგუბდაყრდნობილ შოიას.

— საოცარია, ჩუქრულ წრეს საყვარელია ადრტცემული ამბობსა შოია! — და ხალა და ნებისყოფა უნდა მისწრდეს და დეკარაქ (კომ მდებარეობს) დასაქვოლს მტკვრის დამტკეხილი საცავებლი სიმფრავა კი წაიღოლინო...

მოუფრულო ცაზე რუქმებითი დამსხვარიყვნენ საადრდი ღრუბლები. ანკი გოგონებში უკვე კარგა ხანია რაც პირქმზმად გაკოფილოყენენ სვედრან. ირგულ გამყვეულად შეუმარების კი მხოლოდ კანტკეცებად მიმავალი მგზავრის ფეხის ხმა არღვევდა.

ნუგზარს ოდნავ გვერდზე მიუღო თავი და უშველოდ დაძაბული უსმენდა მოსაზრებს. — რა საციოდავად გამოიყურებიან ახლა ზოგიერთი უნარები, რომლებიც ქუჩა-ქუჩა უმიზნი ხეტიალსაც ვეღარ შეწყვიტა!

ნუგზარს კარგად, ძალიან კარგად ხევედდა ყოველი გააფარული არჩის მნიშვნელობას და შირსის სიტყვები ტყვიასავით მნიშვნე დღეცხვებოდა გულში.

ნუგზარს ესმოდა, რომ მისგან არაინ მიმოთხოვდა მანიცვამიანე სასელოდინი კოსმონავტი გახმადრყო, მაგრამ ასევე ცხადი და დღესავით ნათელი იყო, — უკანასკნელი სიტყვები სწორად მის გაგონება იყო ნათქვამი. რაც უფრო მეტს ლაპარაკობდა შოია, მით უფრო ოდნავ რჩებდებოდა ნუგზარი, რომ ქალმეფილი ადამიანურ ღირსების უპირველეს ყოვლისა შინაგანი სანაყაროს სინდღრეში ხედვდა. ნუგზარისთვის უკვე საკანთო იყო გარკვეული, რომ შოიას მხოლოდ და მხოლოდ სულიერად უნადო ადამიანისათვის შეიძლება მიხედვან ყოველფე წმინდა და ძვირფასი, რაც კი მას გააჩნდა.

ყოველფე ამის შემდეგ კი, ახა რიგორდა შეიძლო ნუგზარს შოიას წინაზე მარტო გატაცებითი აღზაბობითა და გიშვრებით შოია, ხეველი თმებითი მოეწონებინა თავი? მუდამ ვაქაიზი ჩაცმა და თავისი დახვეწილი მანერებით არააობად ეგვეზობოდა.

...უკვე თინელავდა, როცა ნუგზარმა სასლამად მიაკოლა შოია.

წვიმა თანადნთ ძლიერებოდა, მაგრამ დაცარიელებული ქუჩაში მიმავალს თავის შეფარება არც კი უჭირავდა.

— ვინ იცის, — საკუთარ თავს მურჩულით შეხმებოდა ნუგზარი, — მეწყება როდისმე ინის უფლებმა, რომ ყველაფერი გულსაბოლოად გავადრო შოიას?

წუთით შერბნდა იგი, წვიმისაგან ჩამომილი თმები შეისწორა და უფრო მტკიცე მამოზომილი ნაბიჯით გაუჯდა პრისპეტქს.

შოიამ დიდი ლურჯი თვალები ციმციმით შეანათა ნუგზარს.

ნუგზარმა მხრები შეათამაშა: — უკვე თითხი თვეა გამოყრებულე ვარ გაგარინზე ლაპარაკით, ახლა მეცს ამავე ვამბობი საუბარში.

შოია წამიდა, ნუგზარის წინ გაჩერდა და სულმოყრემლად დაიყო ლაპარაკი.

მის განუსაზღვრელ სიხარულს გვრიდა მისი შეგნება, რომ ზღაპრებში თქმული ამბის სიბარბოლედ ქვეყის ბედნიერი მომსწრე გახდა.

პირფაბარული ქალიშვილი ადრტაცებას ვეღარ დარგავდა ზეკუყური მემარბოების დამინის მიმართ, რომელმაც პირველმა შემლო შერბიდიყო კოსმოსში.

შოიას იმ შინაგანი ძალის რკინისებური სიმტკიცე აოცებდა, რომელმაც საშუალება მისცა იური გაგარინს წარმატებით გახმობრიცეკლებინა ოდინდელი ოცნება.

გაუსლისებულ ქალიშვილს ვერა და ვეღარ დაყოყნებინა გულში მოძალელებული აღტაცება, როცა კოსმოსში უკველო გაფრენის წინ გაგარინის შვევიდა და უდრტკივხელი გამბითინების ამავს იხსენებდა.

ბილი ამიანიანიანილი

ნ კ ე ლ ი

ომის ქარცეცხლი გამარცხებულში მამა შინა, ტოში მტარდები დავარ- ფტატბენ და მავშებენ ურამულთი- ბენ... ახლი წარსული მესხეთერხში ნელ-ნელა თვალში, მაგრამ როცა ის წახინელი დრო თვალში მესხატბენ, ტრუანტული მხელის და მთელი ძალ- დრონი ვინაზი: ეს არ უნდა გა- მგორდის...

...მამონ ომის მკაცრი წამართი იღ- ვა ცოვი, ქარბუქიანი, შოშმლიანი. არც შენა იშოვებოდა, არც ნახში- რი. დღეტქრანთურაც ძლივს ბუფ- ტავდა, სადაზოთი დედა ტელეტროქო- ტარე ღობისი რომ დადებამდა, დო- ლამდე მღივს მოხიარვბოდა მხოლოდ- უყოფელ სახაბის, დეწოლის წინ, დედა მამის სურათს შეხედავდა და თვითთვის ჩაიხსებებოდა!

— ნეტავი უნდა ხარ ახლა! ეს რომ არ ეტყვა, არ დავიანებდა- მთელი დღით დაღლილი, მხოლოდ საბოლოონი ცილიდა მამისათვის. დედა ხსხხმ დილით დგებოდა, რომ ვაკილდ ორთქლში სკოლის პირველი წარისთვის შეიქრნა. ფე- ბით უხდებოდა საირწოდი, ერთ ხაზზე მთელი დღის განმავლობაში ორიო- დე ტრამაი თუ გაიკოლოდა. მამონ ტრატბოტსები სულ არ იყო და ვაიბოტსების მხოლოდ დეკორაციით გადამეც-გამომოკვავდა. საბაქრობით დედა დაღლილ-და- ქანცული ბრუნდებოდა, ჩვენს ულუ- ფა პურის თამარად ვიყოფდით. ვე- ბებოდა, ძალიან ვეპირბოდა: ნახებრად მამღირსები ვიყავით.

იმ დღის დღეს განსაკუთრებით ცილა დილით ადრე წავიდი სკო- ლში. დარბაზის რეტეტრია ვეჭროდა, სადაყო უნდა ვაგვებოთა ფორბტო- და დანახარბოდა: ვიან დავბრუნ- დე შინ. დღლის თვალში არ მომე- წონა: წამოხრბებოდა, დსიხებოდა, თვლით ამირბოდა. შოხისხვან მუხებო- მომცეცა.

— მამა!... ამოვიჩრიალდე. ისე შემიხლდა, რომ ვიფიქრე, მა- მაც ახვითი ფუჭის ნებასაც არ მო- ტყმბდა. დამწვივიდი, ანბო, მეწო- ლებმა თუ აწყენინეს-მეტი. დღდას სკოლა გავლდა ამა, სა- ლამე რა დღესაც მოვუხდებოდი. მაგიდიდან რომ წამოკოდეტი, დედამ გვერდითი მოხიხა.

— არ მიხდოდა უშეშობისთვის მეტყვა: პეტარა აღარ ხარ! სო- ლოდან მაიბიშენის დეტეშა მოვი- დე, ნენა გარდაცვლილი.

ნენას ასე ვიხახვითი ბებიაგბის ყველიანი. ასე ერთხანდ მამა, მამე- დები, მეწოხებოდა, ახლობლები: ასე ვიხახვითი ჩვენ, მისი შოვლადეშობებო- ტბალი მიხებოდა იყო. ჩუმი, წუნარი, ცილილი. ახალგაზრდა დავიკბოტო- ლეყო. ქმარი მივეციე უკავდა, თმე- წაობის დროს უღაჯე ვრიავლი ამდ- გარბო და მის შემდეგ უფრო-მე- ვილ დეკარბოვოდი. ნენა ღაწაში ქალი ყოფილა, ძლიან ღაწაში. ბუნის ეტარა თურქი მისიკენ თვალი, მაგრამ ხელში თიხი დავებრა და შვილების აღზრდისათვის შედგოთა- ვისი უმჯარბოდა. მისგან ხმამა-

ღალი სიტყვა ცოცხალი ახსოვდა. რაც არ უნდა ვაგვებარაზებინა, არახობენ ვაგიწერბოდა, ისე, ოდნავ დავა- ტატანებდა. შარხა რაღაც ვაღებო- ლობა შეებარა, ჩამოხმა და ჩამოღა- წადებოდი ძველებური სახლითი ვივარი შევიგებომა შელოშვებომა. თვალბომა ივდა ჩაღობოდა. ჩვენ- ზი დარბს ახრადობდნენ, თავის ვებო- წუნბს, ბარგან თურქმ დარბზე მტო- უბდებომა ზიოდა, კიხი აღმოჩნ- და...

იმ სახამის არავა წავიდოდი. მე- რი სახამის, როგორც იქნა, ჩავე- ბებოდი ხალხით ვაქედელ ვაგრო- დილით თავიდადი სოფელი. წვე- ბით ჩავიდი ცოცხა, ტოში მეწო- ლები დღოსფუნებოდა. წიფლი- კიხით შეგვხდებო. ნენა კი აქა- ვადებოდა. მამიდან ვეპამბო: მამიან

კი, როგორც ტავივლებიხვან სუ- ლიც კი ებოტბოდა, ერთხელაც არ ამოკუცებომა, ერთხელაც არ აღ- უხევილა. აი, ასეთი იყო ჩვენი ნენა!... სიტარათში ქალიბი, ზავშენი და ღრმა მიხებოტი ირყოფდნენ. ქანააგარ მამაკაცებს მამონ სოფელი სად ნა- ხავდით. როგორც ქობისფლათა შორის ყველაზე უფროსი ვიდი, ნე- ნას ათავიან დამხუენენ. მოვიდობენ

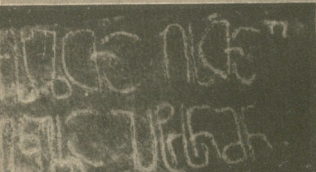
მამობარბო, წავტარებოდე თ- ბოროს, უმდეტ ჩემონ მოკედელ- ნენ და ხალხ მარბიბდენენ.

— ვა, შე უხებარი ნენა, — ეცნებოდა მამიდა, — შენი ვაგი- მობა ღრმა მამაკაც- ვეგალობა ვა- ტატანებდა ნენა!... დასაფლობის დრო რომ მოხ- ლდა და დღესაც... ჩემიხედა, სატარბოდი მოსულს შორის ხალხი მოხაზბს საბი აცვი, რანდებისაც შე- უნდოთი კუბის ტარბა. მეოთხე შე- შევდებო. ამა ქალიბს, ამ მოვამდ- დებულ მოსულებს რომ არ ავიწე- ვებოდი მაიყვანებოდი.

ვაგუდებოთ ვას. ქარი სახეზე ვაგუდებოთი და ვაწიბს, ხო- ლები ვაგუებომა. შევა წამედ ზო- მნიდელი, მბრბი ჩამოგაყვოდა, დე- ვიბიბიბა: არც არავინ იყო შემდეგუ- ლი. წინ მიხავლებომა ფებს აურქარბს, ახლობა, შეშოშნოდა ადგილამდე ვერ მივატანოთ. ძალაუნებურად ჩვენც ვაყვევით. ნახებბს თანდათან მოეჩ- ქარბს. ბიგებს მხებრე სიმძებდე იმა- ტა. ხალხს, თითქმის წარბილით განვადებოდა ვაწა. თოგამ უხებრა, ირცხვად არცერთი ჩანდა, არ ვიყო- ვიდი ხაჯ მივიდოდი. მუხლებამდე ტლავოში მივაბიბებოდი, მბრბი- დავებირბოდა. მოგაკაცვევით. მიანც ვიდივოდი, უკანარბლ ძალაუნებ- ვიკბებოდი, მიგვარბატებოდი, ვი- რწოდოდი და მივიდოდი... როგორც!... სახა სულ გამოგველომა და დარბე- ბი-უნელი ტლავოში ვაბირბებოთ ჩა- მუხლებმა, ამ დროს წინაში შეტრ- ბენენ. საღვალადის პირას მივსულყო- ვით. ძირს დავშებბას კუბო კინაღამ გადავტრებოდი. ვიდაცმ შევბით მიმჩეგენა თითქმის ნენამ უსწონე- ლად ვამბოხილა და მოთხრა: — მოგაკაცენ ნენა, წელი არ მო- ვაწვიბ შე უხებურბას!

ეს მამივი ასე დაიწყო... ერთხელ, როდესაც კოლ- მურწერბომაში სიმინდის სარჩევად ჩვენი სკოლის მოსწავლენი წვიყვიენ, ხიბზე ვაგვლდისას ფები დაიხსობდა. მაგრამ მოვარბი ის იყო, რომ ქაჯე რაღაც ნამუდებები შეგამჩნიე. ქვა მოწაფებობით ერთად ვაგწმინდე და ზედ ამოცივოდი ამბოვარ- ბული წარწერა გამოვანინე.

ზოგა რამ მამინე ამოვიკითხე... იმ დღეს ბებერი სიმინე დარბას კლდეწერბო- ვაში. ბებერი იოვან. მთელი სოფელი დავბრტრე- ლე ამ კვით. ხიბზე ფები აფარბის დეიდგაბს. ზედ ხომ ქველი დედაუნის ასობი იყო! შენებრულად!

მშობლიური ენა და ისტორია, ამა, რომელ კაცურ ქალს ვუფიქრო, გამორჩევი, რომ ეს ქვა, არარტოვას აღვცენილი და ისე დანგრეული ექვადის ბელსობიდან ყოველი ჩამოტეხილი, ამ ეკლესიის ნაწარებში მაღლობიდან ახლაც დამკურბის სოფელი.

წარწერა მამინე ვაღმცივოდე ქალაღზე და ახო- მობარბოლებს მხებრბული ასობი მიკუყუნენ, დხიჩა. ნებლობ ასობი ფრჩხილებში ჩახევი და ერთხობოვ ასობი საყოთხავა მივიდე: მ სკალთა დსისა (ფ) (ბ) ეს სკალა პატრანა (მ) მ აკლუნდ აღვდელ ს ბა

წარწერა შევა და ბოლომზოგანია ცვეცილად არის

დაქარავმებელი ერთხად კი (კლს) თუ უხვალო შეცვლით არ არის, თავჯარბიანიც არის. სუქბის ისიც ახმდებომა, რომ ქარავმები სრულიად არ არის აღწნულული.

თითქმის მთელი სოფელი მესხებრბოდა, სიღისე ქარავმის ამბხანში და ამოკუცებომა. ეს ქვა სიძე- ვითარა დაცვისა და შესწავლის თვალსაჩინო ნაკალითავე, ვხად და ხიდედ ვაგაოქა- წარწერა მამინე ამოვიკითხე: მ სკალთისა დგობათსა (მ) (ბ) — მისი (სკალისა) პატრანანა (მ) — ძალიან აკლუნდა საღვალადობა სახაბლო მისისა ცხადია, ეს ქვადა (თუ ემადია) იყო ჩვენი სოფ- (გაჭრებოდა მე-15 გვ.)

მხილავი ჯიშობაჲ

ბები ქალი სმინელი ხნით კიჲდა.

— ჩქარა, ჩქარა, ვეტერინარს დუბაკოჲ, თორემ ეს ქალი ხელში ჩამავადებენ.

საწყალმა პრესკეტრინალუმამ მღვდელმა არ იცოდა რა გენა. ხურობა ხომ არ იყო, მისი ცოლის სიყოფილის საკითხი წყვედიდა. ის მხოლოდ დამინ დამინდიდა, როდესაც კარბით ვეტერინარი დაინახა. რამდენიმე წუთის შემდეგ კი გახარებული მამა სიცილით ამბობდა:

— თითხები ვუტი? აი, ეს მემსიხს ვერ გაზიარებ მხოლოდ, რატომ მტკიცაა შუბლი?

— თქვენი იმეტი ირტყით შუბლით ხელი, რომ მივიგოს, საერთოდ, როგორ შეგვარა თავი, — ბები ქალიც კისკიბებდა.

ყველა გამყარდლი იყო. გადაწყვეტილი ბიჭისათვის დინი დაერქვა.

წლებმა განალო, ერთხელ დინი რასკი, საკმაოდ ჩამკვირილი ახალგაზრდა, ოქსიფორდის წინააღმდეგეთის ეროში ბურის თამაშობდა, როდესაც ფოსტალიონმა დებუა მოუტანა. შეერთებული შტატებიდან რასკს სთავაზობდნენ პრეფესორის ასისტენტის ადგილის მიღას კოლუმბი. ხელფასი — ორი ათასი დოლარი წელიწადში. დინმა იმ წამსვე ამავე ფოსტალიონის ხელით დადებითი პასუხი გაგზავნა და ბიბლიოთეკასკენ გაემშრა. აქ, ცნობარების სამუალებით მან გამართავია, რომ მიღას კოლუმბი... ქალთა სკოლა იყო ოკლენდში. მაგრამ დანა ამას რაიმე მნიშვნელობა აქვს? არავითარი. ეს-ღა დებურესის მიმიე პერიოდია. შეერთებულ შტატებში არ შეიძლება ანგარიში არ გაუწიონ იმს, რომ დინ რასკი კოლუმბი სწავლის დროსაც ოფიცირთა სკოლის მეთაურია.

ქათა სკოლის შემდეგ — დაწვრილი მუშაობა. აქ კი... რა ბუნებრივ ვაისკვლავზე არის დაბადებული ეს კაცი? დინ რასკი როცაველითა დანასტამი შეამჩინა, ხელფასი დაუნიშვნა. მალე კომ ფოსტარ დაღვინის ერთგულ მეგობარს, არქისონის თანამშემუქს, ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტმა კენედიმ მთავრობაში სავაჭრო საქმეთა სახელმწიფო მდივნის პოსტი მიათავა. ამერიკის პრესა გაიხამაჰდა: „შეხვედრის ზრდა დემოკრატისაჲს კენედის არასოდეს პირადად არ შეხვედრია რასკს, ამ „ურბანოლ ადა-

მინას“. მაგრამ მაინც ანდო მას ასეთი სასუსხისმგებლო პოტიკა“. პოლიტიკოსებს კი კლავემეში ეღმებოდნენ. შეერთებული შტატების რომელ მთავრობაში არ ყოფილა როცაველები დაქირავეული წარმომადგენელი? კორეაში ომის გაჩაღება, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის წინააღმდეგებობების ლესვა, იაპონიასთან სეპარატული ხელშეკრულების დადება... რომელიც უნდა „დასაზურება“ უნდა გათვალისწინებინა პრეზიდენტს?

დინ რასკი საკმაოდ ცნობილი პიროვნებაა. მისი აზრით, ამერიკელს არასოდეს არ უნდა დაავიწყდეთ ის, რომ არქვის, რომელიც პრეზიდენტის ეგერზუდ არის გამოსაღები, ერთი მხრივ ბრტყალებში შეთვის ხის შტი უჭირავს, ხოლო მეორე მხრივ კი ისრების კონა. მისის გული ისრებისაკენ უფრო რასკისააფხვს.

...შეაღწიეს დონის დიპლომატიას ისევე ფორმული უნდა მიუღვეთ, როგორც კეთილდინიერი შენი — „აკიციან ნაყოფიანების გამოწერის დროს“. — დინ რასკის ეს სიტყვებით ბევრს არ დავიწყებია.

შე ათკითხიტი ვარ, — ამბობს ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო მდივანი, რაგინდ მხელი არ უნდა იყოს, წარმოიდგინოთ, რომ ეს ასე არის. მაშინ, ნუთუ „ოპტიმისტი“ ვერ ამჩნევს, რომ ყველა ხალხს სჯერა „შეაღწიეს დონის დიპლომატიისა“?

კაცობრიობა დაქინებით მიითხოვს დამაზაფორისი პრობლემების გადაჭრას სახელმწიფო მოღვაწეთა შორის შეუხვედრისა და მოლაპარაკების სამუალებით. ხალხს სჯერა, რომ ამ გზით შეიძლება ჩვენს პლენტატზე მშვიდობის განმტკიცება. მაგრამ როცაველებრებს დრმად ჩაუნერგიათ გულში შეუხვედრე სიყვარული დაუღესის ჯანმავალურ პოლიტიკებისა და დინ რასკიც ყოყმანობს. განა შეიძლება საპარის ნავთის სუნის ავიღება ატანა რა შუაშია აქ რიტმილმდენი მგებრობა, ან ადვილის ხალხის სისლი?

ბატონი რასკი მზრებს ათამაშებს. მას უკვიროს, რატომ ავიწყდება არამებზე, აფრიკელები, კუბელები, ლათინელები, ვიკტორიანელები, კორეელები, საერთოდ მსოფლიოს ყველა კუთხეში, შეერთებულ შტატებს.

...როგორ დაკარგა სუველამ

სინდისი, — ფიქრობს რასკი, — საიდან გამოვიტოვო ეს „კვირონიური კოლინალიზმი“. „ნეოკოლონიზმი“ და სხვა ამბები. როცაველები მხოლოდ საკუთარი ჯიშის ამავე აუწყებს. სალაზარი ანგოლამი აფრიკელს ხოცავს. ჩვენ რა შუამი ვართ? ჩვენ ხომ დიქტატორს მხოლოდ ია-

რად ვაწვდიოთ. ღვარის სალაზარმა აფრიკელთა სისხლი ახერხა, კანკალი, აფრიკა, კუბა, ლათინური ამერიკა სისხლითა მანაც ამერიკის შეერთებული შტატების „საპატრიოტოლია“. დინ რასკი ზომავს, თავისუფლების და მშვიდობის წინააღმდეგობა კი ბრის.

უხვიისო ვახსკელი

86 წლის ჩერილი და ამისათვის მიიღოს 400 ათასი ნაჭკა. უნსტონმა დაგარდებია სიმშვიდე. ეს ბიჭი, — გაცხება მან, — ჯერ ერთი — მთლიან მუშაობს, მეორე კი — ძალიან შეუკრი. ამდენი ყველით ვე თვითონ დიდი სამოცნებით ვითამაშობდი ან როლს“. იმივე სადომის უნსტონს ჩერილის სასახლეს ეწვეო ბრტყილის ლორდები და პერები. როცავეტ „ვეტს ვლითმე რუნდმაო“ გავმტნობს, დიდი დადიანობის შემდეგ მგობრობას აიძულეს ჩერილით ვაში ვთქვა თავის განსწარავებაზე. უმადარყოფ ასალი „კინოვარსკვალა“.

რა ქანს უნსტონს ჩერილმა?! პოლიტიკურ ცსპერებაში დრამატულ როლს თამაშობდა. არც ვაისხუნდ გაუბლია ბემბი.

რუსიანხელი

ჯორდის დამაზაფრთხიანი მანქანები კომის ტბას უახლოვდებიან. აი, სოფელი კაფანბაიცი. მანქანები ყვავილებში ჩაფლული ვილას ნივ გაჩერდა. ნატოს შეიარაღებული ძალების მთავარსარდალმა ამერიკელმა ვენერლმა ნოსისტამა, ჯერმანიის ფედერაციური რესპუბლიკის სამხედრო მინისტრმა შტრაუსმა და ნატოს ენერჯურმა მენდამა ბელგიელი სოთილ-დემოკრატმა სპააკმა, თითქმის წინასწარ იყენენ შეთანხმებულები, ერთად გემბრედენ გაიშორეს და ბუნებრივი თვალებით მიმოხილდნენ. შორს მწვანედ მოჩანს ტყე. გზიდან უზერავს გრილი ნაკვი, ეშვება, ვალგრესება სამოხმეს, დამდეგ დეკორატიულ ბუნქებსა და ხეებს ქურქულდება. მტკიცებისფერი, გამჭვირვალე ცა ჩიტიებით არის გაყვებული.

— რა თვალმომტკიცე ხედილია რა მშვენიერია ის დიდებული პალმა!

— მიობრანდით, მიობრანდით, ბატონებო! აჰ, აი, იმ ყვარაზე მოსიყვით. იტალიის მცხვარავ მუხის სიხვიები არ მგეუწყებები.

— დივკ სტეკერი — ნიდერლანდების ლედნასდლო ქარხნების ბატონი — აშკარად დღვავს. მალე კანკელირი აფეხავდება უნდა მივიღეს. მისი ვილა აჰქვა, კაფანბაიცი.

ჩქარა ლუდი, ცივი ლუდი მითართო სტუმრებს! — გაიბოხის სტეკერი. 1948 წელს პოლანდის საგარეო საქმეთა მინისტერი, ლონდონში ყოფილი ელჩი, ახლა — ნიდერლანდების ვაიკომისადგენელი ნატოს... — გამოდელი კაცი ვარ, მწვეფსაც არა უნახვს, მაგრამ რატომ მივიცხმ დღეს ასე მატრად გული, რაშია საქმე? — ფიქრობს დიდი და წილობრილი სტუმრებს წინ მიუღობს.

სპააკმა ყვარის თავზე წვიმომჯდარი თეთრი ტტრედი შენი-

შნა, დააბირა შტრაუსისათვის რალის თქმა, მაგრამ ვერ მოსწრო. კონრად აღდნაუკური ზვეულგბრივი ღმილით ძველ ნაცობებს მიესალმა.

— ჩემო სტიკერ, — მიპართა კონრადმა მასპინძელს, — შენ ლუდი რომ გახსნივარ, იმწამსვე აქ მიფრთვიარ. ამბობენ ღვინოში გაცნობილი კაცი მცეორადა არ გამადგებაო. სისულელა ეს ყოველ შემთხვევაში ლულზე ამას ვერაინ იტყვის.

ყათარზე მსხდომნი ცივ ლუდს შეეკვივიან და გვერდს აუწყობენ. თუ რიგორ უნდა შეაზარალონ დასავლეთ გერმანიის რეკონსტრუქციის ატომური იარაღით. სკოლას ამ მიზნისათვის ნატოს გაემყენება. ახლა მსოფლიო ითის სახელმწიფოს აქვს ატომის ყუმბარები. რა იქნება, რომ შევეცადით ნატო გამოვაცასდით. შენუთი ატომური სახელმწიფოდა? — ხალხი იფიქრებს ნატოს სრულობას გადაეცა ატომური იარაღით, სინამდვილეში კი...

— ჩვენ, დასავლეთის მასტიონი, გერმანელები მივიღებთ ატომურ და წყალბადიან ყუმბარებს — დასავა საბოლოო წურტილი ქრისტეს ერთგულმა აღდნაუკრმა.

აღფრთხიანებული დირკ სტიკერი ერთი გადაკვრით სცოლის ლუდით სავსე ჭიქას. — ამ პოლიტიკას ცხოვრებაში ყველაზე კარგად დირკი ჩაატარებს, — ამბობს მოხუცი კონრადი და თვალს აციმციმებს, — რა კარგია ლუდის მხდელთან შეგობობა, — ფიქრობს კანცლერა, — ლუდი არცთუ ისე აბრუებს კაცს. შეხედეთ სტიკერს, მას სომ ნათელი გონება აქვს. ოღონდ გაფითრებული სპააკი ცდილობს გაიღიოს, დიდნიშენელოვანად თავს იქნევს.

რამდენიმე თვის შემდეგ სპააკი სამსახურიდან გადადგა. ნატოს გენერალური მდივნის საგარტელში კი ლუდის მხდელი დასკუბდა.

დირკ სტიკერმა იმ „ისტორიულ“ დღეს, კადენაბაბიაში, დიდ სტუმრებს ძალიან ასამოუნა, მაგრამ ლუდით გაბრუებული გერმისედა რატომ არიდებდნენ დასავლეთის ვარსკვლავები თვალს თურ მტრებს, რომელიც ამაკად იჯდა ყათარის თავზე.

იხსიეთ, ქვემო!

მეცნიერული მიზნითაა

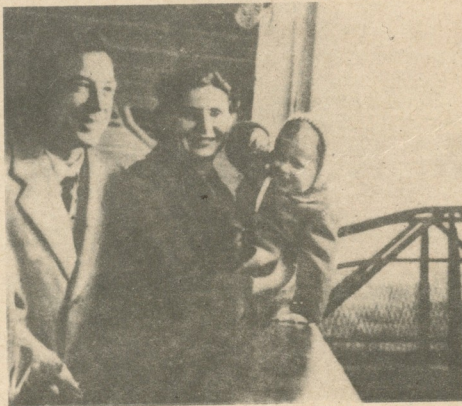
22 ივლისს პოლონეთის სახალხო რესპუბლიკამ, სხვა სოციალისტურ ქვეყნებთან ერთად, აღფრთოვანებით აღნიშნა ირრენული ალორჩინების დღესასწაული.

ბურჟუაზიულ-სანაციურ პოლონეთს, რომელსაც არასოდეს არ მიულწევია ეკონომიკის 1918 წლის დონისათვის, ერთ-ერთი პირველი ადგილი ეკავა მსოფლიოში ემიგრანტთა რაოდენობით. 7 მილიონი „ზედმეტა“ პოლონელი დედაიწის ყოველ კუთხეში ლუკმა-პურს დაეძებდა.

დღეს, ქართულ ხალხს, ყველა მშვიდობისმოყვარე ხალხთან ერთად, გულითა და სულით ახარებს ის, რომ პოლონეთის ზნელი წრსული დაუბრუნებლად ჩაბარდა ისტორიას, რომ ახალი, შემოქმედებითი და სიცოცხლით ალსავე სოციალიზმის მშენებელი პოლონეთის კარგი ფართოდ არის გახსნილი თავისი მკვიდრი ზვილებისათვის.

16 წლის ბეტრიკის მშენება

— ნახავდის, ნახავდის! — ეშვილობება ხომალდის ციკაპას პატარა თასია ჯუზინკია, რომელიც მშობლებთან ერთად დეტროიტიდან ჩამოვიდა პოლონეთში.

საბჭოთა საბჭო

გვერდითი
მოხარება

მიწვებს თუ არა მამა?

— მშობრი საქართველო ჩემი მგორი სამშობლოა ტემპტი 5. ცისკარი შევილი სი

— ისე შევჩვიე ქართველ ხალხს და საქართველოს, თითქმის ამ ვიყო დაბადებული. მშობრი საქართველო ჩემი მეორე დედამამშობლოა. — დამბილი ამბობს ტბანისლე რაჭოში.

აღმა საქართველოსში უწონო სიყვარული გამომავებული იყო ისიც, რომ მან თავის გოგონას ქართული სახელი — ქეთიანი შეერქვა და ქართულ სკოლაში მისაბას სასწავლებელი.

ტბანისლე რაჭოში, ერთგული პოლიტიკა, სამშობლო მის ფრანგულ მამემ კარტუზია მიიღო. 1944 წელს მას დაჭრეს მთაში ერთად იგი თბილისის ერთ-ერთი მოსახლენი ჩამოიყვანეს საქართველოდ.

გაოჩანრობების შემდეგ ტბანისლეი ჩვენი რესპუბლიკის დედაქალაქში დასვიდრდა, რომელმაც დიდილი შეიღობი მიიღო იგი.

ს. რაჭოში მონადირეობით შეუდგა ქართული ცნის შესწავლას. 1958 წელს ღაღუში პოლიწერის ინსტიტუტში დასწავლა სამეცნიერო მუშაობის დიპლომატი. ამ კრებულში მთავარი როლი ქართველ კრებულ ნაწარმოებში ტბანისლე რაჭოში და პოლონეთში მცხოვრებ ნოქლონი მათიკაშვილის მიერ იყო ათავსებული.

არასაშუალო იბეჭდებოდა ს. რაჭოში მიერ ქართული დაწერილი სტატები და სხვადასხვა წიგნები.

ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის ბარისხის დასაცად იგი აქამდე მუშაობს დისტრისტიკაზე, აპოლონიდ მწერელის საქართველოში. ტბანისლე რაჭოში ნაყოფიერ სედავოტორ მუშაობის იქცა: თბილისის უცხო ენათა ინსტიტუტში პოლიწერ და ლინგვისტის ენებს ასწავლის. მისი ხელმძღვანელობით მრავალი სტუდენტი წარმატებით დაფუძნდა პოლიწერ ენას და ახლა დამოუკიდებლად აგრძელებს ნაყოფიერ შემოქმედებით საქმიანობას.

ტბანისლე რაჭოში უცხოეთის ქვეყნებთან მეგობრობის და უკუბრუნებული ურთიერთობის საქართველოს საზოგადოების პოლიწერის ნაყოფიერების კონსულტანტია.

ის იყო ესტაბლი კუბის შედეგ ფეხი, რომ მატარებელი დაიბარა.

— უფრო ან მოგასწავლო? — გაიფიქრა მიხვდა და ვეინებოდა წითელი ჩემოდანი და თვითონვე სურათი საწოლზედ შეიღოდა. მერე წახალისებოდა კრავლის ქუდი მოხადა, ფანჯარასთან ჩამოდი, პალატაზე იქვე კართან დასჯდა, ცხვირისპირით შეხდა შეშორებას, საწყეში ჩაიხედა, პატარა წაგრისით ბოლომარტხილო უღვაწეხი გაღვიავდა სინდონ და ფანჯარას მიუღდა.

დღეს და ესტაბლი, ვარინდებული იცირებოდა. რამდენ იდა-სახლს ჩაუტროდა, კოვარსთან მდგარამდენ ტილოვან გოგონასს მოგვრა თაღლი, სტელის რომ უწევდად მატარებელს, მატარებელს ესტაბლი თითქმის არაფერი შეუმწევია, ვუღერებოდა უფურცელა უკვდილის.

ესტაბლი ისიბი შენების კაცია, ცოცხა გაუბარდება და ცოცხა შეიწება. ბავშვითი უფვარდა ვაგონის ფანჯრიდან ცქერა. ვისი პირად ჩამოხდგარი გოგონასების დანახავზე უკვდილის იმეობი და ხელს ათავად დაუწუნებდა, მატარებელს. — უკუბო სარბე იყო. მატარებელმა რამდენიმე საფეხრი უკან მოკოცა და ერთ-ერთი დიდ ხაფგურში შეერქვა.

— არაქ, შეუღწეოა აფერია ჩვენი ვაგონი, — მიუყარა ვიღაცამ.

— ნაიღო, ცა ჩქარა, ჩქარა მე ვაღო და შენ მომარბე დე ხიპაკილა! — დაუკვირდა ლოქოვითი უხაბისის ქალმა, როცა კოშონით მივიდა ვაგონის კიბეებთან.

— რა ვაქარბებს, შე კაი უფო, დე ოხერი იმედნას ჩერდება, რომა ფეხით ჩააწერო კარვს თბილისში. — არბულისის კლითია ჩაილაპარაკა ჩოგურა კონდრატისა. იდეა ფანჯარასთან მდგომ ესტაბლი იფრანგ ჩაიღმა. მატარებელი მადლ დაძობა. — ცისფეროვდება გოგონამ კიბეზე ახლად ძლივს მოასწრო.

— ქალბატ, გენაცვალე! ქორწილში არ გაზოგარბო... თორბ... ხომ იცი...

— არა, არა, რას ამბობ, წოწია მერი! — იყო პასუხი. ესტაბლი უფრო მტკარა ამ ხიცივებს, მავარამ შექმნილი სი არ შეუწინას.

— ჩოგურა მერი! — გაიმეორა გუნებაში მოხვებდა და ჩოგურა, მატარებელი უკვე მოედინებდა სავაგონო და აი, ვიღაც უნაწავილი ჩემოდნით ხელში თავაგომოღობით მოსდევდა ვაგონს.

ესტაბლი ტეშინდა, უზედრებოდა არ მოხდებო.

— შეიქცეო წამოვარა? — ითხოვა ცისფეროვლებმა ვაგონსან.

— დიას, ზიბია, — უპასუხა ესტაბლი და ჩემოდნის შემტარაში უფუფა ქალბოვლო... ამ დროს კუბეში კოშონით შემოვიდა მალაღი სავაგონო რანდინ, ცხოვეტებინათ უნაწავილი.

— არააა რომ შევიდობით ამბავდით, შედილო, — უტარია ახალბოვლოეს ესტაბლი.

— ახა, როგორ იქნებოდა, — ჩაილაპარაკა მან და დახიდა, — დე, მერეც, ჩემი აფილია, მან კაცო!

ესტაბლი ირისად გაბედა უცნოს უნაწავილს, პასუხი დაუყოფა, მერე თავი გაწინა და მალაღა ახედა თავის აფილს.

კუბეში ერთ ხანს დამოლო ჩამოვარდა, პირაღმა ვახლოვრობდა, რატომ? — მათიკა მწვეტილებია. მძიმედ სუნთქოდნ... ცხოვეტებინათ ვეტი, მატარებელი იყო, თითქმის რაღაც აწუხებდა, წაწითი ფანჯრიდან გაიხედა, მერე ვაგონი, ვაგონ-გამოიარა, მგზავრები შევალოვრია, თითქმის ვიღაცის ეცხემა, შემდეგ კუბის შემოსასვლელთან შეერქვა, დაფიქრებულ მგზარა არ მოაშრია ქალბოვლო, რომელიღაც ფანჯარასთან იქდა და უცხოვრე უტრნას ათავადერებდა.

— იმ იც ფოლპი ვერარის სურათია? საწავლო... — ჩაილაპარაკა უნაწავილმა და უტრნაობის ზედა კიბე ვაღამა, მერე არინოდული დამოხილი დაძინა: — ხომ არ გეწენია, გენაცვალე!

ქალბოვლომა ირისად გაბედა, ჩაილაღა... — თბილისში მიდებარა? — სიკითხა ისევ უნაწავილმა.

— დიას!

— ძალიან სახამოვლო...

ესტაბლი მხარის იცვალა და ფანჯარასთან მდგომ ქალბოვლოს თაღლი შეეღო. ისე შეხედა, თითქმის აქამდე აი შეიხედოს მისთვის. ახა, ჩახა ვახსწნატარა მიუვარდა თავი, ანდა, დე რა მოვდა? უნაწავილს კოვარსად ჩაუტეგია ახა. ისედად შეუღებოდა ყოვლ ესტაბლი ვენება უფრო მეტად მიუწავლა.

ამ რამდენიმე დღის წინათ თბილისდამ ჩამოსულმა მუხომბლის ქალბოვლომა ამბავი მოუტანა: ოთარის ვიღაც ქალბოვლომან სახემდგომოდ დაქორწინება ვაგონაწვევლიყო. ვიღაც ესტაბლი, არ დაწერა, მეორე დღესვე უკვდილითი ელხაბარა.

— მერე რა მოხდა მამარბე, რომ ჩამოსულა, ნახავ ვიღაც არის და როგორც არისო, — უპასუხა შენობმა. — აი, დღემდებოდა ესტაბლი შენობთან მიიღო, ესტაბლი, რომსულსა ქვეყნის ამბებს ჰყოხებდა და შენობა ეტრენადა არ დაუბასა.

— ძიკავე, ჩამოსულნი, ზრია ვეჭობო, — ასხადა ფიქრში წახლდ ესტაბლი ცხოვეტებინათ უნაწავილმა.

— აი! — თითქმის სურბარა ნახო, ისე გენახავს ესტაბლი! — თ, არა, ვაგონიღო, — ჩაილაპარაკა და ახლა ისევ მარტებნა მხარეზე შენობარბა.

უნაწავილაც პატარა სურბარა ვეწავლა, რომელსაც ღლიტარა დღინი და ღლიტარა აწვეუნებდა. რაღაც ერთბეჭდ უფრო თემა, უნაწავილ მიწავიღამინც აი ცდნოდა მოხატის მოხატებთან. ერთი თქმით თითქმის ვიღაც მოხადა და დახატაწული წინაღუ ვახლია.

— ქალბოვლო, ვოხევი მიირთვია.

— უსტეხებო! — დამოხილი ჩაილაპარაკა ცისფეროვლებთან და ათავსე ვიღაც გადისა, მერე ვაგონ-მარბეებულთ კიბა ჩამოვარდა.

— რამდენიმე სადღეგრძელოს შემდეგ ქალბოვლოს თვლებში აუცილებდა. ახლა, იგი კიბეც უფრო ოთახში გაბედა ქალბოვლო ისე საუბრობდენ, თითქმის დიდდ, ხნის ნაწილობით უყოფილდენენ. ვაგი კუბეშიც ვაღამა და მხარეზე ხელი მოხიბა. ამ დროს უნაწავილ ჩაქრა ელემტროუფეტი, ქალბოვლო ათრობებულთ მხით რაღაცას ჩერტულებდა.

— ფუ, შენს ქალბოვლომას! — ვაგონებთან ჩაილაპარაკა მოხვებმა. — ჭერ არც იცი ვახსოვია და მის სალონად გაუბედა თავი. დიას, — თა-ვისთვის ჩაილაპარაკა ესტაბლი, მოაგონდა ვაგონში ამოსვლისას, ვიღაც ქალმა რომ უფოსი, ქორწილი არ გაიმთავარო, იქნებ დანაწულიღვანა ვიყო, შენს საქმოს, უბედრო!

ვამას მოსკოვნის

სამშობლოს მფრინველნი
 რა გილაყანა შეუთ-ყვესაყრნი
 ნეცვი ერთი წამოვსერა-
 რა სინამური ჩვენივე მყრში.

როცა ქვეყანა ნიღრი ებყრა
 იმსებოდა მთები შავითა,
 მაშინ ვაიხმა სიჭყუა მთებყრად
 ცოდმსროლი ვამას უმყვირან.

ყოვერ ჯარისყას ჭირდა ყბეში
 უნი რაქები ვადაყვილი,
 ჩვენ ვავიშარჯვეთ, ერის ნყებში,
 რა ამ ზეიშში მირე გიოვს წრი.

უნებ ვიქრობა იოთ ჩვენი,
 მან უნი მუშა აქო, არილა.
 უნს მოსკოვნარს ვსვამთ რაოს წვენით
 სიმიყყარის მუშარა რილან.

უნს სიყვარული ვინ რაქვკლებს,
 ვინ მოვკვამორს სვავთა ცყნობი,
 აულომ ვკვირთა ძვირვალ ბეჭობედა
 უნი სიჭყვების იტყნობი.

კრეტი ხარ! აბა ცოლი ვინ არი!
 ვინ არ გიწამა, არ ვუთყყანა?
 იყოყნებ, ვილრე ყოყნობს მყინვარი
 რა რყსთყვირის დილი ქვეყანა.

ვამას ფსაველი ძუთათურავთან

დავით ქლდიაშვილისა და ქუთაისელ ახალგაზრდა მწერალთა ჯგუფის ინიციატივით შექმნილი ვიფ-ფსაველი საერთოდაც სადამის მიწეობის კომიტეტის კომიტეტს ქუთაისის სასოფლო-სამეურნეო დეპარტამენტისა და სოფლის მეურნეობის განყოფილების შესახებ; სასოფლო-სამეურნეო დეპარტამენტის მიერ დადგენილი პირობების დიდად დანებებულა ამ გენიალური პიერის პირადი გაცნობით, ამიტომ მოუთხოვია მისი ქუთაისში ჩამოსვლა საერთოდაც სადამის დეპარტამენტს. ჩვენ ვიფ-ფსაველა იმ ნადავ ძალზე ხელმოკლე ცხოვრობდა და შესაფერისი ტანსაცმელი არ ჰქონდა, ვინდებოდა ქუთაისის სასოფლო-სამეურნეო დეპარტამენტის განყოფილებაში.

სადამის მიწეობა კომიტეტმა, როდესაც დიდებულ მეთონის საბატონო მიწეობა შეიტყო, შეიტონს ამ მანეთამდე ფული და ვიფ-ფსაველს გაუზარეს ახალი ჩიხა-ახალუხის და ფუნსაცილის საყიდლად.

ვიფ-ფსაველა ახალ ტანსაცმელში გამოწყობილი პირველად ვიფ-ფსაველს 1913 წლის 20 თებერვალს. ამავე დღეს ქუთაისში სასოფლო-სამეურნეო დეპარტამენტის სასოფლო-სამეურნეო განყოფილებაში შეინიშნავე სასოფლო-სამეურნეო დეპარტამენტის განყოფილებაში იყო გამოდგომი, კავშირგეგმს დავით ქლდიაშვილს. — სადამის პიერის სული ამოიარების, იმდენი ლექსები ათქვიფენს. აღტყვებში მოსვლა ხალხით გატეხილი თუტარი.

სადამის შემდეგ ვიფ-ფსაველს საბატონოსებო ქუთაისის სასოფლო-სამეურნეო დეპარტამენტის განყოფილებაში ვიფ-ფსაველს 21 თებერვალს ბაქოში და ფოტოსურათი, რომლის დედანი დავიკლეს საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურულ მუზეუმში.

დ. ფულდიაშვილი
 მუზეუმის უფროსი მენეჯერ-მუშაკი

ლავით ქასრამ

(მოთხრობა)

ერთხელ ქართველი შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ სასოფლო-სამეურნეო განყოფილების წევრის მადონაში შევიარე, სადაც თანამშრომლობდა შიო მღვიმელი. შიო ისედაც საყვარელი კაცი იყო, ხოლო ამ სიყვარულს აორკვეზდა ის, რომ ჩვენი მასობრივი ნათესავი გახალდა.

— ამ სიტყვებთანავე შეიქმნა ჩემი მოციგება, ჩემი დათო?

— ძია შიო, შენი ჭირიშე, 1894 წ. ვერხვალს, მოამბე? მჭირდება, ივლისის ნომერი.
 — მოვით კი გიშოვნი, მაგრამ რად გინდა?
 — რომანის დაწერას ვაპირებ, მაგრამ დედოფალს მასალის გარეშე ამის შესახებ ამ ათო წლის წინათ წავიკითხე რთიკის წერილით, აღმწერნდრე მკითხისა მი-
 (გაგრძელება მე-12 გვ.)

ქ. ქართველი

მ. გულისაშვილი, ვ. ტოროტაძე
„ბახტრიონი“ — ლელა

ს. შაისაშვილი
„როგორ გაჩნდნენ ქვეყანაზე ბუები“

ილუსტრაციები

ვ. სიღამონ-ეროსთავი
„შელის ნუკრის ნაამბობი“

ვ ა ქ ა ს

ნაწარმოებებიდან

ვაქას აუორიშეები

ნუ მიენლობი, ერიღე
კაცს გაიძეერას, მელასა.

დღდინაცვალმა დღლობა
ტყუილად დაიწემაო.

იმედი მვერად სჯობია
უაზრო ბედისწერასა.

თვით უპატრონეთ თავის-თავს,
ნუ იმედოვნებთ სხებზედა.

ძმანი რომ ვერ რივდებოდნენ,
ერთმანეთს მოარიდეთა.

აზრის და სიმაართლისათვის
მხოლოდ ვეჯაკი კვდებისა.

კაცი ის არის, ვისც ჭირში
ერთბელ არ დაუჭენია.

რა ტყბილი არის, ვინც იცის
თავის მშობელი ენაო.

რაც ერთბელ შამევიარებია
უმტყიესია რჯულზედა.

ვინაც მომგეთა ჰლალატობს,
შესაქმელა მიწისა.

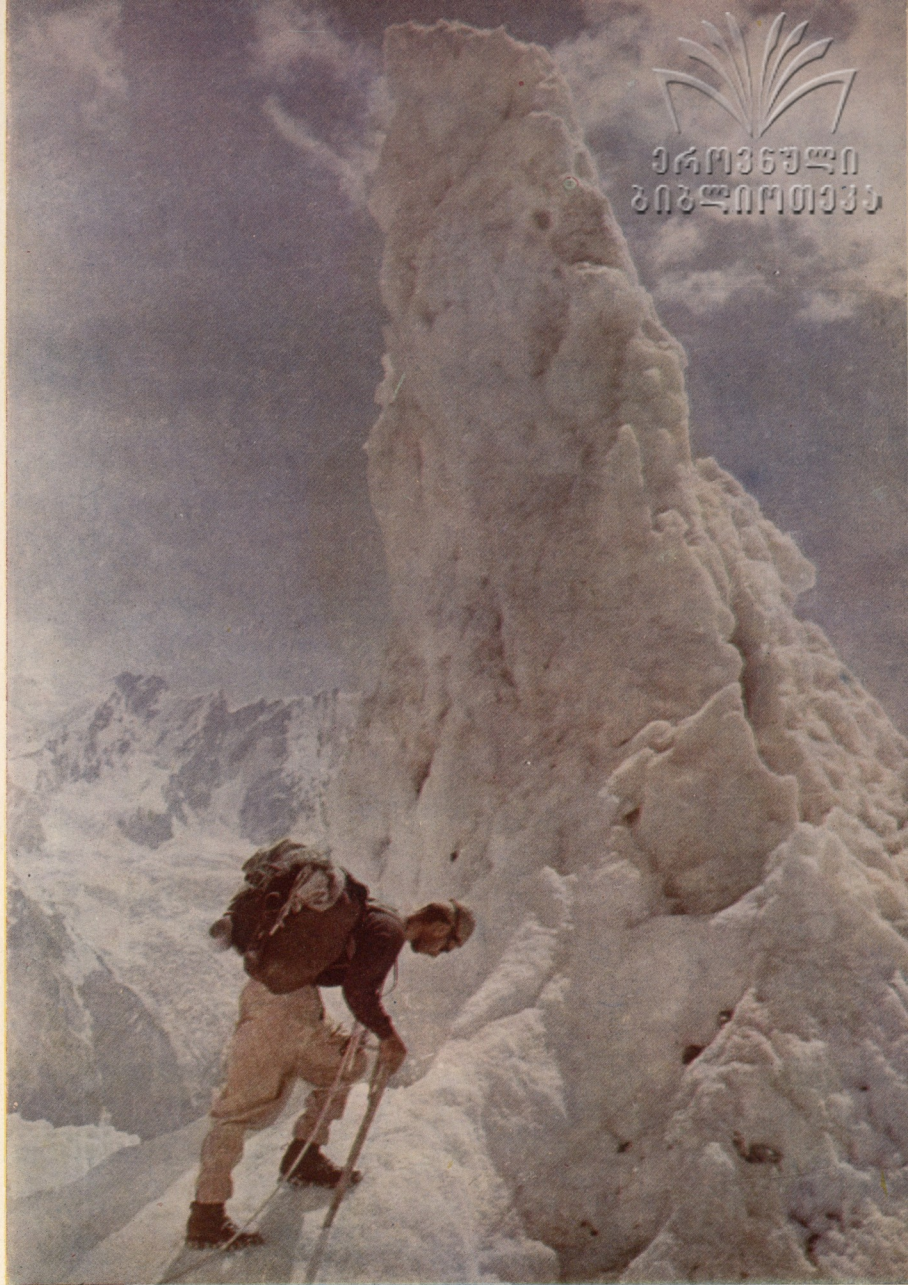

კონსტანტინე გამსახურდია
(დაბადებიდან 70 წლისთვის გამო)

პორტრეტი
ქეთევან მალალაშვილისა

ეროვნული
გეოგრაფიული

თ. ყუბანეიშვილი
„გველის გქამელი“

გ. ოჩიაური
„ახალგაზრდა მგონსებს“

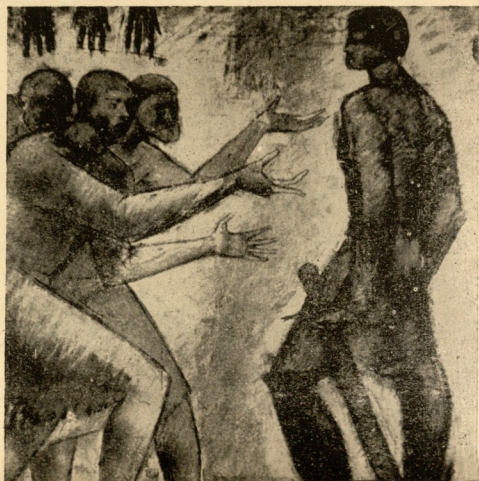
გ. ოჩიაური
„დევის ქორწილი“

თ. აბაკელია
„გოგოთურ და აუზინა“

გ. ოჩიაური
„იას უთხარით ტურფასა“

ლ. ცუცქერიძე
„ალდა კეულაური“

— ო, ეს როგორ, მამაჩემო არ გელოდი — მამაშვილი პირმალიან გააბეჭდებდი ერთმანეთს. ესტატე პასუხი დააყოფა. შენის ახალ-დახება, მხარზე ხელი მოუცაყუნა.

— მოლოდინგდა ბებრი რამ ხდება, შვილო, ამ ქვეყანაზე, რაო? ხომ არ ვაქვინა ჩემი მოლოდინგლი ჩამოსვლა?

— რას ამბობ? პირიქით, გამობრდა, მამაჩემო! — აბა, სიხარული მოლოდინგლიც კარგია და მოსალოდინგლიც: საწყენი იყოხე, თორემ... — ჩაღაპარაყ ესტატე და წუთით დღემდე, ისეც ფანჯარა მოაღე.

— ითარი მისუხედა მამას, იცოდა რაშიც იყო სანქმე და ხმას ვერ იღებდა. ცოტა ხნის შემდეგ ესტატემ ზურჩინს თავი მოხსნა.

— მამაშვილი მადანაღ დაჩაგრდნენ. ხელოს ესტატემ თქვა:

— ითარი, ერთადერთი ვაჟი შეჯავარა, ველო... კაცს სწავლა-ანათლება მამაშვილოდ გაძნობას ხომ არ უყარავთ.

— ითარი მამას თავლებს ვერ უსწორებდა, იცოდა რისი თქმაც უფლება ესტატეს, მაგრამ მაინც გაკვირვებით ჩაეკითხა:

— რა მოხდა, მამაჩემო, საყვედურებით რის ამბავს?

— მამა ვარ, შენზე მიფიქრია, ღამებით მითენებია.

— ვიცო!

— მერე რატომ ის არ იცი, რომ შშობლის აზრი მაინც უნდა გაიგო ახეთ შემთხვევაში.

— ესტატე შეჩერდა, შეუხებლ ცხვირსახოცი გადაიხდა, ის ახლა ერთობ აწივებული იყო, თვალის ქუთუთოებით უთამაშებდა, სახე გაფორბებული ჰქონდა.

— ე, მამაჩემ, რას ფიქრობ, ის გუჯულითი გოგო რის გელოდება სოფელში. ავირ ერთი კვირა შენი ამბავი გაიგო და ცრემლი არ შეშრობია თვალზე.

— მერე რა მოხდა ახეთი, მამაჩემო, რა აღბირებს? — ჩაღაპარაყ ითარმა და გაბეჭდულითი ფანჯარასთან დიდგა.

— როგორ თუ რა მოხდა მიყვარხარო, მზე შენზე ამომდისო, მთელი ერთი წელი იცოცებოდი, სოფლის უბანა რატომ უნდა ჩაადო, თორემ... შენ თუ გგონია, შენზე ნაკლებ ბიეს გაუკვანა?

— გახუცებს მერე, ვინ უფლის?

— ე, მაგრამ, რამ ვიყავარა? — ჩაეკითხა ისეც აწივებით მამა.

— ახლა სხვა მიყვარს, ის კიდევ უკეთესია. კარზე კაცური გაიხსა.

— მოჩრანდით, — ჩაღაპარაყ ესტატემ.

— იო ქალბები, რომ იცოდნენ აკრებ დროს მოხვედნი — სიხარულით თქვა ითარმა და ქალიშვილს მავაში ჩააგლო ხელი.

— გოგონა შეტარა, წამით შეეცანდა, თითქოს ფეხი დაბირაყა.

— გაიცინე, ეს მამაჩემო! — დახმინა ითარმა. ქალიშვილმა ხელი გაუწოდა.

— ესტატემ ახედ-დახება ახლად მოსულს...

— შენ! შენა ხარ ჩემი საბძლო?! ნეტაც ურუ და უსინათლო ვყოფილყავი? — უღვაწეობი ნერვიოდება გაუთამაშდა, დაბარული შეხლები დაკლავნილი ძარბვი აუტოკდა, რტდახსნული მოხუცი ესტატე დაეშვა.

— გაყნებულ ითარს არაფერი უსმოდა. აქამდე ქანკაცობისაგით მდგარი ქალიშვილი ადგილს მოქვდა, კარი გაღო და კიხეზე სწრაფად დაეშვა.

1915 წელს მე ვმუშაობდი უფროსი დღის თანამდებობაზე მე-14 ქართულ ლაზარეთში, რომელიც მოთავსებული იყო სანჯღმურეთს უნივერსიტეტის შენობის მე-4 სართულზე. ამ ლაზარეთის ერთერთ პალატაში იწვა ჩვენი დიდი მეგობარი გეგა-ფშაველი (ამგებელი № 116 თბანი, სადაც მიწერალოგის ლაზარეთობრივი) მასხუს გუნიდელ დღესაგით დახსნის უფროსი ექიმ გ. მახუციანის დაგებულმა, რომ ბინიდან ლაზარეთში გადმომიყვანა გეგა-ფშაველი. მე სასწრაფოდ წავედი მღვთის ქუჩასზე № 5, სადაც მაშინ ვიყავს ძმა — სანდრო რაზიგაშვილი ცხოვრობდა. გაუბეჭდავი ნანიკით მივაღდეი სასლო, მორიდებით შეველო თბანის კარი და შევიდი. აქვლამ კი მოხვედნი ბნელ და პატარა თბანში. დიდი მეგობარი იწვა მტკაღ ტუფურტელ პირობებში. მალელი გეგა-ფშაველი, გამხდარი, გაუპარსავი, ნადავლმზობურული. თითო ხალათში რომ დახმინასა, გეგამ ნაღვლიანი თვალთი გადმომხედა და ყურში წამწურებულა: „არ წამთგულ, მიფერეცა...“ მოგაღვრეს, შეეხვეწეცა: — მოგარჩენით ვიქითი. ძმა ჩაერთა: — აჯობებს, ვეცა, აჯობებს.

გეგამ ცალი თვალთი გადმომხედა. მე ფხვს არ ვიცოდი. დიდი ხვეწნის შემდეგ დახმინებდა. საცაცეს არ მივგარა, წამითმარა, მე და თავის ძმას გადაგვყვანა ხელი, ჩვენც ვიყავარჩნეთ. ლაზარეთი ახლო იყო, მალე მივედი, მე-4 სართულზე წელნელა ავიყვანეთ და მოგათავსეთ დიდი და ნათელ პალატაში, რომელი ფანჯრებით აღმოსავლეთისკენ გადიოდა.

საკუთესო სპეკიანობებზე დაუწყეს მკურნალობა, აბა, ვინ, ვინ დაბაკლებდა გეგას მზრუნველობას! გეგა მინიმე ავადმყოფობა, ამ აბაზემა საქართველის ყველა კუთხე მოიარა... სახლი დღევალად.

მკურნალობის მხრივ ექიმებით არაფერს არ ატლებდნენ, თავს ვეღებოდნენ. მათ შორის იყო ხშირად ვიყავი მასთან: ვუვლიდი, ვართობდი, ვესაუბრებოდი. ვეგასთან ბფერი ნაცნობი, ნათესავი, მწერლები და სასოჯადო მოიყვანებო მოდიოდნენ, მოაქონდათ ხილი, ვარდები. მასხოს მის სასტუმაროთან მჯდარი დაღვრებოლი და მოყვნილი ალექსანდრე აბაშური, სანდრო შანშიაშვილი, შიო მღვიმელი, შიო არავცისპირეთი, კეკე მტკაშვილი და სხვები, აკრებუნდა მოიფიქრონ ექიმები, რომლებიც გეგას მკურნალობდნენ და თავს დასტრიალებდნენ: იგა-

ნე გომართელი, გ. მუხაძე, მ. გიოსლაძე, შ. მიქელიძე და სხვები.

ერთხელ გეგამ იცხებდა მწაწკინიდან წყალს მორეცხანოლი, მაშინვე მწაწკინი — თუქი მწაწკინის წყალი რომ დალია, თითქოს მალღმით მომხატაო, მითხრა: ნინო, შენთან მინდა სურათი გადავიღო!

დაიბარა ფოტოგრაფი გვანამის მწერალმა ი. იმედაშვილმა მოიყვანა. ფოტოგრაფს შემოიყვინე სხვა მოწყალების დღები. გეგამ მიწვანა: „შენ ჩემს გვერდით დაჯექი“.

ბოლო დროს ძალიან დასუსტდა, ძლიეს ლაპარაკობდა, მალე იღლებოდა...

ერთ დღეს მის პალატაში შევედი, ვეგას ეცინა, როდესაც გამოიღვიძა, გადმომხედა და თქვა: „ნინო, ლექმი მინდა დაგვიწერი, მიმივი ქალბელი“.

იმწამვე მოგარჩენინე ფანჯარი და ქალბელი, მაგრამ მეგასთან წაწერა ვერ შესძლო, ფანჯარი ხელიდან გაუვარდა.

დასუსტებული იყო, ავადმყოფობა ძალიან მოგრა... ფილტვები აწივდა სულ უფრო და უფრო ძლიერდებოდა. ავადმყოფობასთან ბრძოლა ჩვენი დამარცხებით დამთავრდა. 1915 წლის 27 ივლისს დიდი მეგობარი ხელიდან გამოგვეცალა.

ჩემთვის დაგვიწყარა გეგას ატრეზიანი მოყვარობა, მასთან ლტოლნი სუბარნი, მისი დიდესუენებია.

ინოს მამაქიმია-ციციშვილი დახმარებულნი ექიმნი

№ 2010

როცა პროფესორმა ენატე ფი-
ფიამ ჩვენი მისვლის მიზნუ ჰაი-
ფო, მამონე კანტეტი მიგვიპა-
ტრე და ლმობით გვიხარა:

— სიამოვნებით გიპასუხებთ
ყველა შეკითვანაზე, როგორცე სა-
ინტერესო მოქმედებასა „დრო-
შის“ მკითხველებისათვის.

— როგორც ცნობილია, ანტა-
რქეტივის ნივთიანობაზე კვლასა
სადგურის ქვიშა ლინიდი როგო-
რუმოა თვითონ გაეკეთა ბრმანა-
ვლავის თიხაგია, როგორ უკუ-
რეშთ როგოროვის მოქმედება?
— ასეთი იყო ჩვენი პირველი
შეკითვება.

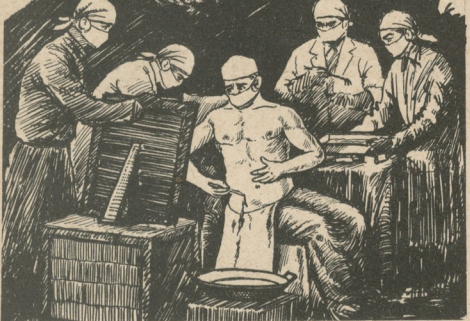
— მაკური ჩრდილოეთის სი-
როგებში შესწავლულმა ან პი-
საკვირმა ქირურგიულმა ჩაე-

ლარი სიმტკიცის სათავე უპირ-
ველეს ყოვლისა სოციოლისტური
სასოფლებების სტირულ შენარ-
თებამი უნდა ვეძიოთ.

ჩვეს შეკითვანაზე: ამ უპრე-
ციდენტო თიხაგის შესახებ რა
მისაზრება შეუძლია გაუზაროს
ურნალის მკითხველებს, ცნობი-
ლმა ქირურგმა გვიპასუხა:

— 27 წლის გქვის, ლინიდი
როგოროვს აღმოაჩნდა ციხისა
და ნებისყოფის კოლოსალური ძა-
ლა. იგი სწორად გაეკვია შექვი-
ლის ვითარებაში, დროულად და
გაბედულად მიიღო სათანადო გა-
დაწყვეტილება.

ლინიდი როგოროვმა უდაოდ
კარგად იცოდა და დიდი სიმე-
ღებში მიუღოდა მას თუ მუე-

ვამ, — გვიხარა პროფესორმა, —
ერთხელ კიდევ ნათლად გაგვანა-
სა საქმეთა აღმანიის გაბედუ-
ლება და ნებისყოფის მინორი-
თური სიმტკიცე.

ახალგაზრდა გქვის საკუთარი
თავისადმი ღრმა ღწმუნება და იპე-
რაციის წარმატებით ჩატარებულ
მნიშვნელოვან განმარტებას აფ-
რთებენ იმას, რომ იგი უდაოდ
მაღალკვალიციფირებული სპე-
ციალისტია.

ლინიდი როგოროვი იმ ქვეყ-
ნის შვილია, რომლის რევითი
აღმინაზებით ადგილიდან სრავენ
შოთხსა და მდინარეებს, 49 დღის
განმავლობაში შეუძღვრად ებრ-
ძებნა ოკეანეს, რეალობად აქცე-
ვნი კაციონობის ოცნებას და პი-
როვლინი იმპერიოლებენ კოს-
მოსა. ოური გვიხარის სწორე-
პოვარი ხარობა ჩვენი ძლივე-
მოსილი ნაბრისა შთავიწინების და-
წერიტული შარტია.

სწორედ ამიტომაც არის, რომ
კომკავშირელი როგოროვის გასა-

ლის ღრუს გახსნის დღის აღმო-
ჩნდებოდა ანთებალად მდის კლბი
ჭიანჭვლავის არცთუ ისე იწვი-
თი მდებარეობა, ე. წ. ბრმანა-
ვლავის უკანა რა თქმა უნდა, გა-
მოიხილებული არ იყო სხვა რიუ-
ლი მინაცემების არსებობაც, რაც
გაბოთლებული ქვიშა კონტინუერ
როგოროვის ექ მეტად მიიმე პირი-
ბებში ჩააყენებეს.

ეს უჩვეულო თიხაგია ზუსტად
105 გიმირული წუთი გაგრძელდა.
საწილურ ნახევრად წამოშდარ-
მა გქვიმა, როგორცე საკვირი
იყურებოდა და დღნა მარცხნივ
იყო შემობრუნებული, უღრესი
სიხუსტით და გასაკიარი ოსტა-
ტობით მონახსა, ამოჭრდა და მიო-
ნობა ბრმანაწლავი.

როგორც ცნობილია, ლინიდი
როგოროვი ამგვად პრეკტიკუ-
ლად ჯანბრებულა და სულ მოკ-
ლეო ხანში შეიმტკიცებოდა ცხოვ-
რების ვერცხლში ჩაგმებმა.

ცალკე მინდა აღვნიშნო ნოვო-
ლანარესკიასი მიიღო კოლექტი-

ვის სიმაგაცე, რომელმაც დიდი
წვლილი შეიტანა ლინიდი როგო-
როვის სიცოცხლის შენარჩუნების
საკმეში. მეგობრის გასატარება
ადამიანთა ნებისყოფის სწრაფ
მობილობაცია მოახსენა და მათ
იპერაციის მიზელ მსვლელობაში
წარმატებით შეაღრულეს ასიტ-
ნების შეტად რთული როლი.

— რა შეიძლება მონდობარე
რამდენიმე წუთით გრძობა რომ
დაეკარგა რევითიზმს, მიგვანათა
თუ არა, რომ ანალოგიურად სისა-
თის შემთხვევა კიდეც შეიძლება
განხორციელდეს? — ასეთი იყო მე-
დვი შეკითვანა, რომელიც მევე
პროფესორს ე. ფიფიას მივკეთეთ.

— ექვს გარეშება, რომ გონების
დაკარგვის შემთხვევაში გამოი-
ცხლებო ან იქმნებოდა ახასსურ-

ველი შედეგის მიღება, მაკრამ
თიხაგის არაჩვეულობრილობა
სწორედ იმამი მცრობეობის
რომ იგი ასეთი გასატარებელი
ყოფით ჩატარდა.

— მე შეკითხობ, ლინიდი რო-
გოროვს ე. ფიფიას — შემოღებ-
თიხაგის გატყობის მტკიცე გა-
დაწყვეტილებაზე, მაკრამ, არაეპირ
შემატებენ — თუ შეიძლება გა-
ნება დაეკარგა.

პროფესორს ე. ფიფიას ერთ ხანს
მდურგლებს გასცემის სიტყვებს
და მევე ჩვეულო კეთილი ლი-
ნობით ამთავრობდა საქმეებს:
— თუ ადგილი ექვება მსგავს
გარემოებას, გამოირცხლებო არ
არის, რომ ხანს „როგოროვებში“
გამოჩნდებინა.

თ. დამბარაშვილი

პეპს სხოვკებიონა

(დასაწყისი ახ. 10 გვ.)

ერ თარგმნილი, დიდი შთაბეჭდი-
ლება მოხდებოდა და აი, ესლა იმ-
დებდა დონებრად ვერძნობთ ვას,
რომ ვადნებრებში ამ დიდ ტა-
რის გადმოსაცხება — გიშრის კი-
რავის“ სახელწოდებით.

შიომ წამაქება, სხვა მასალე-
საც გიშოვით. სახელდასხლოდ
გაეცა მაღალიის მეთრე განყო-
ფილებამი და იქნაღან გამოიმე-
რინა „მოამბე“, რომელსაც თით-
ქმის ერთი კვირა ვეძებდი ბუკი-
ნისტებში და ვერ აღმოვჩინე.

დიდი მადლობით ჩამოვარევი
ურნალი. მისი იყო შინ დასა-
წუნებლად გავგეზავდი, რომ მაღა-
რისიმი შემოვლდა გაეცა-ფეშველია,
რომეხას შემოპოვებო ითროლი
ვედრობილი, ვინა ბუქურალი,
გაეცა უმცროსი და მასდრო რა-
ზიკავილი, ჩემი უფროსი ძმა გი-
ვი (გაეცა მას „ცხვირი“ შარტეა,
რადგანაც მას შტიისმეტად ქედ-
მალი ცხვირი ჰქონდა). გაე-
საც და მის ამფონებსაც ძა-
ლიან კარგად ვიცნობდი. ვაგას
დაწერებოდა ჰქონდა: ჩარგალიდან
ჩაერთებოდა თუ არა თან სხლდა-
წერებოდა სხვა სურვილსაც წამი-
რებოდა ხოლმე, ჯერ ილიასა
შევივლიდა, ზურჯის დაწერტყა-
ვად და შემდეგ მეგობრის ჩამო-
წვლილი. იმ დღეს ვაგას სურჯი-
ნი თან არ აღმოაჩინა, მამასადა-
მე, უკვე ილიასთან დაბრტყილი
ქვეშადაც ვაგა მეტად მხიარულ
ქვეშადაც ვაგა იყო, ოხვებოდა. ამ

მირიანაშვილის სარდაფი და
ძმები „ქოხნი“ განიქმნებოდა
იყვენთ თავისთი პურ-მარბოდა.
ვაგას ჩამოსვლა პირველად მირი-
ანაშვილს ვაგეო, მემტკიცად დაე-
მხონდა და თავისთი შემბარებდა
ღვივის სრდაფში, თქვენი მეგობ-
რებით მიეკარგეთ.

შიომ წამაქება მაღალიის გა-
დაბარების თადარეს შევტედა.
ახლა ჯერი მეზეხე მიდგა. ვაგად
დამინახა და ხელი ჩამომართვა,
— აქ რა გინდა. მეც ვუპასუხე,
„მოამბე“ გამოვტარებო ძმა შიო-
სა-მეთი. იქვე დადებინე.

— ამ ნომერში დაბეჭდილია
რომეტივის „საქართველოს უკა-
ნასესელი დიდგული“, რედაქ-
ტორ ალექსანდრე ჭყონიას თარგ-
მანი.

ბიჭოს ქვიში ვე მეტად სა-
ინტერესო წერილია, ჩვენი პატ-
რიოტიცე ვერ გაბედვდენ აგრე
გულმართლად საამაყო წერას.

— ჩვენი დაუწაა რომანს
სწერს, — სიტყვა ჩავკითხო შიო-
მ. თავი მირცხვად დაჯერე,
— რა ნაწილიდნი, ბიჭო, რო-
მანის ვაგას მას დასარხანია.

— არა, მანარა... მემინია, ვაი-
თუ ვერ მივეყრი.

— ცდა ბედის მონახვევაცა, და-
სწერე, დაუკითხე როგორ სწერ
როტირები, ურბოლებო, სიმართ-
ლე, ალბო გული და არავითარი
მიჭრებომა. მუნე მკითხველი მი-
წერე სულიერი სარდლი და სი-
თივე გაეკვება, რა მიზნით და-
გერქნა ამხნვად სახარბილო
ტროლი. დასწერე, კარგებოდა და
კუწებზე ყველაგან მოიპოვებო.

არა, ინტელიციენი, მავათ ხომ სა-
წყალი ბურები უმორჩალოდ
ქოხილებ და სხვები, როდესაც ინ-
ტელიციენებს ჩაიგებდნენ
ხელში, განაბარებდნენ და ისე
გამეჭვდნენ ხოლმე, ინტელი-
ციენი არასდეს ამ სიტყვები მი-

ვაჟა-ფშაველა მეფელითურთ

რალის სიმალეზე არ ასულან, არც ძველად და არც ჩვენს საუკუნეში. პოდა, დასწერე, მაგრამ ჩემგან დაიხსომე, მარტო ქართველების გმირობას არ გადაწყვეცვილა ქართველი საიდგალო გმირი როდია, თვითონ დედოფალი მარიამი გენერალ ციციანოვს ცოლიანს ეძახის, თუმცა თვითონაც ციციანოვის ქალი არის და იმ გენერლის ახლო ნათესავი. რა თქმა უნდა, კუვალესკი, გარუსეული ციციანოვი, ლაზარევი და სხვები მართლად ნადირები იყვნენ და მე რომ იმ ხანაში დედოფლის მასპობლად ვყოფილიყავი, თითო-თითო ტყვიას არ დავინანებდ მათთვის, მაგრამ ამა ვისმეს ექება, შეურაცხველი მიაყენებელინის, პუშკინს, ლერმონტოს, ტურგენევის, ტოლსტოის და ნახავდი, რა ხურდას მიიღობდნენ ჩემგან. ჩვენ გვიყვარს და თავს დადებთ ამ მწერლების რუსეთისათვის. შესედე რა ამებზე ხდება პეტერბურგში თუ მოსკოვში, როგორი ხალისით და ერთსულენებით გამოდიან სტუდენტობა და პროფესორობა, რომ მხარში ამოუდგნენ მეტიროლ ხალხს ბინებში ცარიზმის დასაშინად. მათ არ ეშინიათ არც ტყვიების, არც კანტის, არც ციმბინის, კატორღისა, მიუღოს თაღულწამული იმპერიას უანაზარებენ რევოლუციური ლოზუნგებით. სამარცხინო იქნებოდა ქართველებისათვის, შორიდან მკურნელებად დარჩენილიყავით და ერთსულად არ დაგვეტყვიებინა ახალი რუსეთისთვის, რე-

ვოლუციის ბრძმეში გამოვლილი რუსეთისათვის.

— მე რე ისტორიულ რომანში როგორ მოვახერხო დღევანდელი რევოლუციის გადატანა? — შევკითხე მოკრძალებით.

— ბრძოლა უკუდმართობასთან ყველა საუკუნეში იყო, არის და იქნება. ამ მხრივ ასეთნარად დაწერილი რომანი პრესტიჟიულ ხანასაც რომ შეეხებოდეს, ულტრა თანამედროვე გამოვა და დავიმაღლებენ კიდევაც. პოდა, დასწერე, არ დაინდო არამაჟდა კოვალესკელები, ლაზარევილები, არც ციციანოვი ციციანოვი, რომელიც სულ იმპერატორზე ლოცულობდა, მუცელზე იხსავდა, ხოლო უმწერ ქართველ ფეოდალსაც საზიზღად ექცეოდა და კუპრიანი ჩემით ქლავდა ქართველობის ღირსებას... ეს მან წაუქეხა ლაზარევი, რომ მძინარე დედოფალს დილაღრიან შესწროდა, წიხლის კვრით წამოეგდო ზეზე, აღვიტ, უნდა რუსეთში გამოეყვეო... დედოფალმა ლაზარევის გული გაუგებრა, მაგრამ რამდენად სასტოვანი იქნებოდა, ციციანოვიც უნდ მიეთვლებინა...

მინდოდა ახალი შეთავაზებით შემეწუხებინა ვაჟა, მაგრამ ამ დროს ვიღაცა უნაყოფად გამოყობითი შევიფილა. იმ სიცხეპანაპანაქებაში კალაშნიკი ეცვა, ტანზე წამოხსნა ანგლისური პლდის, წამარის საბურველი და ხელში ქოლვა ეჭირა. ვაჟს დანახაზე უკოლა მალლა ასწია, მუხმეტი მიავლო გვერდით და გაბრწყინებული სახით შესმაბა:

— ვაჟა, ჩემო ვაჟა, დღეს ჩემი სტუმარი უნდა იყო და უარი არ გვიხრბა.

ეს იაკობ გვიგებაშვილი გამოდბა.

— უარს როგორ გეტყვით, მაგრამ მე მარტო რიდი ვარ, — მივალდ უპასუხა ვაჟამ. იაკობმა მხოლოდ ახლა შენიშნა, რომ ვაჟას მეგობრები ახლდნენ, იგი თითქმის ყველა მათგანს იცნობდა. ხელი სათითაოდ ჩამოართვა და სიხოვა, თქვენც წამობრძანდითო.

ქუჩაში გამოვიდით. დაუბატონებელ მამარნალად ვაჟას ავედევნე, იქნებ კიდევ რამე სახარბილო მივიხსენებო-მეთქი.

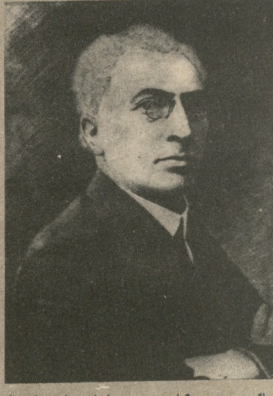
იაკობმა ვაჟას ხელაკვირ გაუგეთა და სტუმრებს წინ გაუძღვდა. იქი, წყარაკიხვის სასოჯაღლების მასპობლად, სარდაფში სალაყაიას საშაქრლამო იყო.

საშაქრლამოში ჩაქვარა ეტაშვიკათ იაკობის სტუმრებს. სანამ ოფიცინტები ეჭიროვერცხს და კაკაიოს შიბტანდებენ, ედომშვალმა მუცელზე მდინ დაიღო, „მუცელსა მგერებო“, წაბოინდა და გარებს მიიჭურა. იაკობის სტუმრებმა იტყუალებ და ერთდონს ცხენს გაქვეყნე, „სამაშობო პუნქტადში“. — შირიანაშვილიმ სარდაფში „მასპობლად“ სტუმარს წამოფორტულა უსარბისარადიინის კასრებზე ვამალა. სანაქვებოლ ჩაატარეს ნადირი. სიმფურეზიც კი შემოსდახს. ვაჟამ პოქმეზიდან რამდენიმე ნაწყვეტი წაგვიციოხას, იროდიონმა თათისი — ქართული მარსელიოზა“, თვითონ შემოც მხედრულ გუნებაზე დადგა, ლექსი წაითავა.

ნადიმის შემდეგ პროსაქვეტუე გაყვირება მოსულურეს.

ვალერიან ცუხიას გამოყქვეყნებული მოგონება

ალ. სიგუა

1934 წელს, როდესაც სახელმწიფო გამომცემლობის მხატვრული ლიტერატურის განყოფილებაში გემუშაობდი, ჩვენიან იბეჭდებოდა; გუნისას მირე ქართულენაზე თარგმნილი ი. გიგოლის „რევოლირი“. რამდენ გუნისას დავუსახელებ ჩვენდნიმე გამოჩენით თეატრალური მოღვაწე და ვითხვე დავუწერა რომელიმე მოგონებზე ან საერთოდ ქართულ თეატრზე მოგონება.

— ტაბატა, — მითხრა გ. გუნისამ, — ყველა ის, ვინც თქვენ დახმარებულ, ჩემი მეგობრები იყვნენ; მე მათზე გვირ მიყვარა. ხანდაზმულობის ვაჟს მინდოდა მოგონება დამეწერა ილია ტაბატა-

ვაძეზე და აღმუქანდრე ყაზიზეც, მაგრამ საშუალოდ მოხუცებულობა ჩემად შემოიპარა და ჯანზე გამტეხა.

ჩვენ ხელ-ნელა მივახლოვდით აკაკი წერეთლის ქუჩას, სადაც მართალი გარბინი ცხოვრობდა. შევიდით სახლში, გუნისამ ყავარების კედელზე მიიხსნა, მაგი სათვალეები მოიხსნა და გადმოხვცა ორგვერდანი დაუშვარებელი მოგონება კოტე შესხვცა.

— ვერ შევეციდი მოგონების დამთავრება, რომ კოტეს წინამე ჩემი მეგობრული ვალი მომიხდა.

— ნაღვლიანად თქვა მან. ვალერიან გუნისას მოგონება გარკვეული მნიშვნელობა აქვს

მარტონი

გაღმცემის მიხედვით, მარკოპოსი (ამბროლაურის რაიონი) თავისი რწმუნდენიკა მკოლა თამარ მეფის აღმზარდელს ეძახებოდა.

ხალხში დღემდე ცოცხლობს თქმულება იმის შესახებ, რომ შამქორის იაშვილებს გამარჯვების შემდეგ თამარ მეფეზე მრავალი ვაჟის მიზნად იყვნენ, მაგრამ მათგან მხოლოდ მარკოპოსი და შოთა (რუსთაველის, სარგის თხო-

ველის, შავთელისა და ჩახრაძის თანდასწრებით დიდი ზეიმი გადაიხადა.

მარკოპოსი მშვენივალ წარმოდგენას როსტომ მეგრისთვის მიერ XVIII საუკუნეში ავტომატული დღის-შობლის იცულება, რომელიც ქართული ზურთაშობდებების უკანასკნელი მონუმენტური ძეგლია.

ეს ტაძარი წარუშლელ შობაქმედობებს ტოვებს თავისი სიდიადითა და სისადავით, უაღრესად დახვეწილი და ფაქიზი არქიტექტურით.

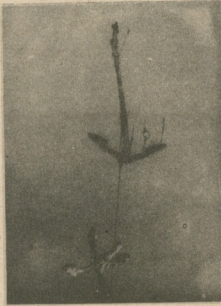
დროშის პრიზი

16 მისი დამთარდა სამი რესპუბლიკის საქართველოს, შტერბაჟანისა და სომხეთის ეკლემობილია ასპარეზობა რეგობრობის თასზე, რომელიც საქართველოს ტრანსპორტო აკადემიის მიერ იყო დაწესებული.

ურთლად „დროშის“ პრიზი — კერძოა უფალი ვაჟა გაღავდა საქართველოს გუნდის წარმომადგენელს ვ. სიკორკის (კომლემურნი).

ტვის სანიღუმო

პალიატომის ტვის ისტორია დაკავშირებული კოლხების უძველესი ქალაქის ფაზისის ზედათა.

როგორც ისტორიული წყაროები მიგვითხბს, ერთ დროს აუჯავებელი ქალაქი ფაზისის სწორედ პალიატომის ტვის მიდამოებში უნდა ყოფილიყო გაშენებული. ამ მოსაზრების სასარგებლოდ ლაპარაკობს ავ-

ქართული ლიტერატურისა და კულტურის ისტორიისათვის. განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს მთავრების ის ადგილი, რომელიც უშუალოდ ილია ჭავჭავაძეს ეძება.

ვაფორიან გუნიია ილია ჭავჭავაძის უახლოესი მეგობარი იყო. ის ხშირად ჩადიდდა საგურამოში არა მარტო ილიაობაზე, არამედ სხვა დროსაც, ვინაიდან საგურამო იყო ერთგვარი მეჭა, სადაც იყდა ქართველი ხალხის დიდი მოძრაობი, რომისთვისაც გარეგანი თუ ინტელიგენტ რჩევა-დარიგებას იღებდნენ.

არა მარტო ლექსამდრე ჭავჭავაძის ჭკინიდა თბილისში ლიტერატურული სალონი, არამედ ილია ჭავჭავაძის საგურამოში. ილიას სახლი უფრო სასვე იყო გულხეობით და მწერისა არა ერთ დამე გაუთვებია მათთან დარბაისლურ და ბრძულ საუბრებში, სწორედ ამ გულხეობისათვის საუბრის დროს ილიას ეხატებოდა მეურნის სვედიანი სიმღერა და კაცი პროტესტანტული სული.

მართალია მოიხუმბა კოტე მეგრისა და დარბილი, მაგრამ იმ ფრაგმენტის მიხედვით, რომელიც გ. გუნიას დარბა, შეიძლება მის დაკრავით მოიხუმბა ილია ჭავჭავაძეზე და კოტე მესხზე.

ქვემო მოგვყავს ვალერიან გუნიას დაუმოწარებული მოგონება: ჯერ ისე ამ 35 წლის წინათ კოტე მესხზე ჩემს წიგანში („ქართული თეატრი“) ვწერდი: „კოტე მესხზე უცოდნელად ითქმის, რომ მას ქართული თეატრი მშობელი ღელავსავით უყვარდა, თუმცა ნიჭის სიმწრე დიდნიაცვალსავით ექცევა და იოლ გასაქანს არ აძლევს, მაგრამ თავისი დაუღალავი შრომით და ვასაოცარი ჯაფით კოტემ იმდენი მიმოიქმედა, რამე დღეს მას თავის როლებში შივილდ არა მკნას. პირველი ნაბიჯი სცენაზე მისმა მასწავლებლის თაღისმიდან დრომე, ბოლოს თაღის საოცარი შრომით და მეცადონეობით იქმედ ამბოდდა, რომელიც იგი უზიარებდა, რომლის მიღამაშეა, კლასიკურის, ისტორიკოსისა და თანამდროვე პიესების...“

25 წლის ყოველდღობა მუშაობამ უფრო დაამრწუნა, რომ სიბავსების დროინდელი ჩემი შეფასება კოტეს დირსება-ნაკლოვანებებზე დაიბავ სწორი და მართებული ყოფილა.

კოტე მესხი ცნობად ინტელიგენტის და მთავითი ფინანსმთავრე დაშინანი იყო. ყოველ ახალ წიგნს, ამ ურნალს ქართულ და

რუსულ ენებზე, უთოდ დაინავაციით კოტეს ხელში. კოტეს ყოველთვის აინტერესდა ლიტერატურა, საზოგადოებრივი მოძრაობა და ამა თუ იმ ქვეყნის აჯაგირე; იგი უნდად განგითარებული და გათვითმობიერებული ადამიანი იყო. კოტე მესხთან ყოველთვის საინტერესო და სასიამოვნო იყო შეხვედრა. ხოლო მისი ესამოსწრფული ლაპარაკი და ბუნებრივი იუმორი ყველას ერთნაირად ხიზლავდა. ხასიათი მეტად ღია და მსიარული ჭკინიდა, თუმცა ძლიერ ამაგი იყო და თუ ვინმე აუწყინებდა რაჟეს, ბრძანობიერული ხშირად სცენარად იწვევდა მოწინააღმდეგეზე. მის ცხოვრებაში, როგორც სცენაზე, „დუღუღი“ და „პირადად გასწორება“ ხშირი იყო...

ერთხელ, მასსოს, ილიასთან ვიყავით საგურამოში. დიდხალ გულხეობისათვის მოყვარე თავი მხლოებით სოფლებიდან; ჩამოსულიყვნენ ლვევიცა და თხეიბი — 400 კაცზე მეტი იქნებოდა. გულხე მასმინდელი ორმაგად და გრძობად ამაოლო სუფრას თავს დასტარებულდა. ილია, როგა გრძობის იხსილავდა, ჩვენს სუფრას მოხირობებოდა და გულხეობის სუფრასთან გაჩნდებოდა, რომ ისინი

ქვემო უკანასკნელ წიგნს წაშენდა. რომ რაჟინდრე საშუალოდ დასაშინა.

1861 წელს პალიატომის ტვის ფსკერზე მკვლევული იქნა მისი მოკლული წყაროგავლი დიდ ნაგობობა, რომელსაც კოლხების ფორსი ეძებს.

პალიატომის ტვის სხვადასხვა დროს ნაპოვნი აგრეთვე წისქვილის ქვის ფრაგმენტები, უძველესი დუღუბი, ეკრამიული ტყელების ნაბტარევიბი, ბინაქაოს ხანის ნივთები, შიშები, ცხოველითა ძეგლები, ძველი ფულები და სხვ. ზოგერთი ნივთის ხნოვანებას საქეფობლები ძველი წლითარიცხვის პირველი ათათხულით ათარიღებენ.

თა თამა უნდა, ჯერ კიდევ ადრე დაბეჭდვებით იოქვას, რომ უძველესი ქალაქის ფაზისის ადგლსამყოფელი უკავი ზღვიმწვენი ზოხტად არის მკვლევული, მაგრამ მოკავებული მასალების შედეგად აუცოდებოდა სწორედ პალიატომის ტვისა და მის მახლობლად მდებარე ზღვის მიდამოებში გათხრის წაუქმებმა არქეოლოგოური გათხრები.

გაემიარბულინა თავის თავაზინაობით და თავდადობით. შეხარბობიერული ოსებს და ადგილობრივ გულხეობისათვის რაღაცაზე ლაპარაკი მოსულიათ, მწუხე წამოჭრილი და ერთმანეთისათვის სხარტინი და სალტეზინი კოტე მესხთან; ამ დროს ილიასთან კოტე მესხიც იყო და ორივე ამ დივიდაბანაში მოხსიერლან. კოტე მოვარდა ჩემთან და მითხრა, გაცო გე ოსერი ხმლო რთ ვინცა, თუ გავტორებთან ვერ გამოვიყვებო. ორივე გაეკეპინათ აშლო და მონობრივად გულხეობან. ილია უთხრა იყო ჩამდგარი და ვერ მოხერხებო, რომ სახრე იმას არ მოხედდნო. მე ხმლომთხრობიერული შეფერავი ბრძობი და სირტეზინი დავუწყე მოხმუზარით ეცმა, კოტემ ამ დევიცას ხელიდან გამოლოჯა სახრე და სიბოთი ზეგოლა მინხეობის. როგორც იყო, ხალხი დავამოხმინეთ, მაგრამ ახლო ილია მოვგვდა მე და კოტეს და ორთავეს ლამაზღვა-გინება დაგვიყრებო. რა უფლებით სემეით ჩემს სტუმრებს!

კოტემ ჩვეულებრივი ოხუნჯობით მიგოე ილიას: „რად უნდა ხმლო, თუნდ იყოს მტრული მტრის მოსაგებობა თუ სურუნდობა“.

სტუმრები
გილიონიან

სახვთა კავშირ-ცილობის მე-
გობრობის ღივის დღედაცია დ. ლ.
ვირიას (კოლხობა) დ. ბ. ჯ. სამა.
ვაიხის (პ. ბაიდუა) შენადგანო-
ბით რამდენიმე დღე იმყოფებოდა
საქართველოში.
თბილისის ღირსშესანიშნაობა
განცობის შემდეგ სტუმრებმა მონა.
ხელის საქართველოს უძველესი დე-
დაქალაქი მცხეთა, შემდეგ კი ინგო-
ვანენ.

ცილობილი მეგობრების გულითი-
ბით შეხვედრა რუსეთს ზედადის რა-
იონის სოფელ რაიონის კოლმურნიო-
ბან, რომელიც სახვთა კავშირ-ცი-
ლობის საზოგადოების კოლმტვირთ
წერია.

სტუმრებმა დიდი ინტერესით და-
თვლიერეს კოლმურნიობის ჩაის
პლანტაციები, გაეცნენ სახელმ-
საწერეთრ არტლის შრომის ორგა-
ნიზაციისა და წარბოვში შექმნილი
ცილის დანერგვის საკითხებს.
— საქართველო შიის და სიხარ-
ულს ქვეყანა, — განაცხადა გამგზავ-
რების წინ დღედაციის ბელმძღვა-
ნელმა დ. ლ. ვიერიასმ, — ჩვენ
გულმრთელად ვვარაუბრებ საქართვე-
ლოს შრომობრების განადგომული
მიღწევები. დეი, კიდევ უფრო გამძ-
კიდეს ჩვენი მშენებლობისთვისავე
ხალხების მტერი კავშირი და მეგობ-
რობა.

აგრესიული და მანქანები

ქართველმა ინჟინერ-ტექნიკოსებმა
შექმნეს ელემენტარული დაწვინების
სხვადასხვა აპარატები და მანქანები,
რომელთა შორის აღსანიშნავია მა-
ტრიტქმეიისა და მეტროლოგის ინს-
ტრატები დაწვინებულ დაწვინე-
მებზე აპარატები.

საქართველოში შექმნილ, მიწა-
წარმა მანქანებმა, რომლებიც ცოლთი
სტირულად უშვებენ, დიდი სასარ-
გარო გაუთია ქობისა დაბრახის, რო-
გორც ჩვენში, ისე სახვთა კავშირის
სხვადასხვა რესპუბლიკებში.

1980 წლისათვის საქართველოში
ამოწმილი იყო 11 ათასი ჰექტარ-
ზე მეტი დეკორატიული მიწა, რაც
უდიდესი რესურსია ციტრუსების და
ჩაის წარმოების შემდგომი ზრდის
თვის.

სამთო ავტომობილი

ავტომობილების რ. დადლისა და ვ.
მასაღლიანის ბელმძღვანლობით აქ-
უნად წარმოების სამთო ავტომობი-
ლის შექმნა, რომელიც სპეციალ-
ურად გაწვთვნილი იქნება სამთო
გზებისათვის.

ავტომობილს ტენება მძლავრი ძა-
ვები, სამედიო მორბურები და ტრანს-
მისი (მალბინა დადენი), დაცუ-
ლია იქნება მორბობის სილფორე.
სამთო ავტომობილს, ჩვეულებრივი
ავტომობილისაგან განსხვავებით,
აღმართ-დაბრახების და მიხვეულ-
მიხვეულ გზებზე შეუძლია განავი-
თარის დიდი სიჩქარე, აგრეთვე ვას-
წიოს საწვავის ცილობა.

სამთო ავტომობილს დიდი პრაქ-
ტიკული გამოყენების დაბნა, რო-
გორც ჩვენში, ისე ამიერკავკასიის
და სახვთა კავშირის მთიან რაიონე-
ბში.

ალაიანი და ბუნებრივი

ვაუ-შაველი ოაგის შესანიშნავი პიების „ველის მეშველი“ ამის
თაობაზე მთავრობის, „სტუმრის მიწის რაგვარება ტვედ ქაქებს. მათ
შორის ცხოვრებამ იქამდის დაღინა მიწისა, თვის მისაღებად გველის ხი-
რით ქაბა, რომლითაც ქაქები იყვებოდნენ. ველის გამა სრულიად სხვა
ნაყოფი გამოიღო: მიწის ბრქვ კაცად გადაიქცა. მისი სიბრძნე, ხალხურ
თქმულებით, ჩანს მცენარეების ცნობაში, თუ რომელი მცენარეა სა სტე-
ციარის წამალია, რადგან ეველა მცენარე თვალ იბისის რის წამალიც არის,
და მიწისადაც ამ მცენარეთა ენა კარგად იცის, ამ ცოდნისა არის მიწის
გაქმნება. მისი წამალი უნებარია. ხალხური თქმულება ამის იქით არ გადის.
მანსადაც, მიწისა და ცოდნისა უნებარია, ხალხის უმეტესობა, თუ
შეიძლება ასე ვთქვათ, მდებარეობარული ნიჭი გველის მკვლელისა, ჩიტების
ენის ცოდნა, — ხალხურ თქმულებას არ ცუთვინის, ამხავა მიწისა სულის
არაგეთი დრამატიკული გაცვლის არ წარმგვიდგენს ხალხის მკითხი“ (ტ. III,
გვ. 458). „ველის მეშველი“ საფუძვლად დადებია ბუნებრივი თქმუ-
ლება „სოგაის მიწისაზე“ (ბ. ა. განილიაძე, „გამგვიდგენს ხალხის მიწისაზე“
და ბუნ. „ველის მეშველი“; გ. თედორაძე, „სოგო წელი უზავსვეთერში“,
გვ. 87-107).

ველი, როგორც გამოხატულება სიბრძნის, ცნობილი უძველესი დრო-
იდან და გავრცელებულია ხალხში, ერთ ნაწილში, რომელიც შეეხება ინ-
დიუს, ცვათხლებობს: „ინდიოში ზოგირით ცუბის მტკობრები ბეჭედ
ველის ხორცს, რიკაც მათი არაიო წვედების წინად სიბრძნეს“ (ბ. გავ.
„მეგობრობა“, 1957 წ. № 188, სტკეი).

საფუძვლი გამოიქმნა, რომლის მიხედვითაც ვაუ-შაველად შექმნა
„ველის მეშველი“, თვითმყოფელია და ქართულ სინამდვილეში აღმოცენ-
ბული. მაგამ ვენისადაც შექმნა ციერ ხალხური თქმულება, განსაცდო,
არსებითი სახათის ახალი მონებების და კოლმურების შეტანა, ღმრე ფლო-
სოფორის მიზანის მისაც. ამ პიებში მთავარია პრობლემა სიბრძნის, პრო-
ბლემა უკლებლიყოფილების, მიწის არის ამ სიბრძნისა და უკლებლიყოფი-
ლის განსახიერება.

მიწისა ველების ხორცის სახით აჩვენეს სიბრძნე („სიბრძნე აჩვენეს გვე-
ლად“); მან შეთვისა ქაქების სიბრძნე და მისი მსახური მსახური ცამ, დე-
დაქალაქი, ტემპი“; მიწისა გამოიქმნა („გამგვიდგენს ხალხისა“); ოაგის
პუბლიცისტურ-კრიტიკული ნაწილებით ვაუ-შაველად ტება მ. აგველის
მეშველი, წერს: „ველის გამა სრულიად სხვა ნაყოფი გამოიღო: მიწისა
ბრქვ კაცად გადაიქცა; სხვაგან იგი კაცად აღიწინა: „საწმელადა, ქაქების
მიერ შეშველებულმა, ზინის მავგარად არაო მიწისა. ხეცურთა შექმ-
ნილი“; ამ სიტყვებში ვაუ-შაველი მუიურობის მიწისა სიბრძნეზე, ვა-

მქაღიის ქვა

(დასაწყისი მე-6 გვ.)

ლის, დღევანდელი იქაღიის დამარხებულ და სა-
ხელის მიმცემა. ალბათ, მანვე მისაც დასახამი ქა-
ღიის მუიურობის ვარს, რომლებიც ახლაც ცხოვრო-
ბენ მუიურობ სოფლებში.

ახლა ჩვენთან ერთად მიიღო სოფელი აკლდედა
თავისი სოფლის მესაფუძვლის ქაღის ვინაობას
და მისი ცხოვრების თარიღებს.
ქ. მახარაძის მავგარეობის მუიურობის მუ-
ნიერ-მუიურობა მავგარეობის თვალმკერ მავგარეობა
ქველთადაც უზიბირი გამოცემა, რომელიც მის-
ცილის უამნისა სოფელი შრომის მცხოვრების მოხუც-
ა. ქაღიისმუიურობის გამოცემა იხსენიებს: „დადგავ-
როგან ქაღის, ვაქცასა და წარმოხადეს: თარიღების
წინასაღმდეგ დედ მებრძოლ...“ მტრისაგან დაღა-
ტით მოკლულს, რის შემდეგაც სოფელი იქაღიაც
აუხსენია ბერის.

ახლაც ამ უზიბირი გამოცემას ამოცოხლული ქვის

წარწერა აღმოჩენა, დაესახათა და ვინ იცის, რამ-
დენი სატურნის შემდეგ იხვე ერთად შეუთარა ქვა-
ზე დაწერილი და თაობებში უზიბირად გამოცემულ
სიტყვა.

ეპიგრაფიული ნიშნების მიხედვით წარწერის
თარიღი, ჩვენის აზრით, მეთერთმეტე-მეთორმეტე
საუკუნის აქით აღარ დადგინავს.

„ქაღიის ქვაში“ გამოგვიჩინა ახალი ისტორიული
პირო — პავტრონი ქაღა.

ვინ იყო ეს ქაღა, ან ჩვენი სოფლის გარდა რა
მდებოდა მის „სასტაროროში“, იქნებ ახლა სხვა
სიტყვაა, წარწერამ ან ძველმა ხელმწიფრებმა და მო-
მავალმა ზრუნვა-ტიმამ გავაგებინოს? დღესდღეობა
მისი კაც, ქაღის ქვის უმაღლ გამოჩენდნენ შრომ-
ნელებით და პატრონები. ხმა ქ. მახარაძის მავგარე-
მეცოდნის მუიურობის მისწავლა. და მათი მოთხო-
ვნით კომპლექტირებას დეტაბით დადებულ ქვა
მუიურობის გამოცემას.

აღმსწარმარს ბუნობს.
მასწავლებელი, კულტურის ძეგლის დაცვის
საზოგადოების წევრი.

მეცნიერებზე, მიიღია შეიგნო, რომ „რაც ეს რამ დაუხადელი უფლის სუ-
ლიერ-უსულყო, ყველასაც თურქი იც აქვს, არა უფლება ურჯულო“; მას
მარცხით დაუწყო ცამ, დღემდე, ტურქიაში, მიიღია „იცის მტრის დახა-
მაცსება და შემოსურელი ფუნდია“; თუ დატრინდ ცოცხალ მითქრო, წუ
ჯავს ხიკედლის დარჩია, შუაში გატრინდ მის უბნარი წამალი,
აქცისციერებელი გილის გამოტრინს ბუნება განსაყურებელი ზეითი იმე-
ბება.

ჩვენი აზრით, არ არიან მართლნი ის ქველგარნი, რომლებიც ფერ-
ხენ, თოქის აგვილის მკაბდოში“ დგას მარტოვენი „ინტანქტურად ბუნე-
რის წდომის პაროლბანი“. ამ დებულებით, აგვილის მკაბდოში“ ღრმა, ფი-
ლოსოფიური აზრი დავაწილია ამოიტიოლო ინტანქტების მატარებელი პი-
როვნების მოქმედებამდე. ინტანქტური მოქმედება — ეს ხში იყოთი მოქ-
მედება, რომელიც სრულდება ანგარიშითყვებით, გავარზებელი, ხშირად
მოქმედების მიზნება, მიზნება და მისი განხორციელების საშუალებების
გაფთხადისწინებლად ინტანქტითი მოქმედება ფაქტურად ნიშნავს ციხრის
როლის უარყოფას. მიიღია უმეკველად არის ბრძენი და არა სტანდარტული
ქვევის გამოხატველი პიროვნება. მას შემდეგაც, რაც მან დატარა უკლას-
მცოდნეობის ძალა, იგი მანვე იმას ვაძიბის: „ერთიდა ვარცო ქვეყანას, დე-
ვაციარელი ცოდნითა: ყვეალინი არას მტყვიან, აღარც ცნობა მავს იბაიი“;
„აღარა მესმის ფრინელია, აღარა მესმის უნისი, აღარც მსმენია მას შემდეგ
ტბილი საღამო მწვანისი“, „იველარის ვარცებ ქვეყანას, მტრის მომგებრებს
ჯარშია, მიტრო, რომ წინაწინდელი ცნება აღარ მავს თავშია“; სანდუა გეო-
სტრია მუიას ძალადატარებულ მიწათის შესახებ: „გიოთი რას ცოდნას მლოგობ-
და, რომელს ცოდნავს ჩიოდა“; შუი უფასუბებს, რომ მიწათა ესაყვედრე-
ბოდა: „უფლსკან მომადლებელი დედი ცოდნა და ძალაა დავარცებ რენის
აუთილო“; ფიოთი მიწათა ხომ ერთად პოემში „სხვა ჰეკურა“ დასარა-
კობს. ანგარიშად, მოემის ყველა ეპიპოლოში ის არის ფრესციერული, რომ მიწ-
ათა მოქმედებს არა მარტოოდვე ინტანქტებითა, არამედ მაღალი ვარცებო,
ხიბრწითი, მიწათნი, მეცნიერებნი.

დაოჯახბიბი, ცოდნის წინაშე წამაიყენა ცხოვრების პრაქტიკული მოთხო-
ბები.

ნიღბანი, პოემშია საქმაოდ არის წარმოდგენილი იქნებო ურჯულ დახა-
სიოებელი დეტალბი, მძღობი წინააღმდეგობა იქნებია მიწათნი და მის
ცოლს — შუიას შორის. ისინი გამოხატვენი სოციალური სინაქტების რი-
საწულის წინააბიგის მოგარია ვერა-პირადელი, იქნებოტი სინაქტების მის-
თვის გაუგებრება, უცხოა უკლდევი ის, რასაც პირდაპირი ტყვეობი არ მწეს
პრაქტიკულად ცხოვრებისათვის; ამ შემთხვევაში შუი გველდებინა ვაჟო-ყველდე-
ბად შემოწოდდელი, ციხისტური სტელსკვერებნი ჰქვ მათისტან მონათესა-
ვან, არაა ურჯულტყობის იქნის მომუწოდებელი, ექი ქვენი წინააღმდე-
გობა იდგასა და სოციალურ ვარცებოში წინააღმდეგობა მისი
გის კომპრომისის გაცა, მას თანადას დასწრთ თავისი პირდაპირი.

ვაჟ-უშაველა მიწათნი დიღის იმანგარბობით და სეყარბული ცერკრის,
მავრბ ცხობია, ყველაფერნი არ ამართლებს, მის პიროვნება იგი ხედვას
წინააღმდეგობებს, თავისებურ იდეალიზტურ წარმოდგენებსაც; ვაჟ-უშაველა
კარგად ცოდნა, რომ აღმობინ თავისი სასიცოცხლო ინტერესებსაც და მოთხო-
ვნილებითი აბსტრაქცია არაა. პიროვნება, შუიგნება, ამ მოქმედება და დონეზედა არ უწ-
და იდგის იგი, უწდა გათვალისწინის სინაქტების კონკრეტული სასიათი,
მოთხოვნილებანი და ისე იმოქმედოს, რათა არ მოქმედს ვაჟო-უშაველა რაღბში.

ვაჟ-უშაველა ბუნების დაცვა-ცხოვრებელი მშობრბია, მისი უფლია მიწ-
ლეგია. ბუნების გრძობის განვიარბობით ჩვენს პოეზიაში მის ბეჭეტი პოეტო ვერ
ამოუდებია ვერცხლი; ვაჟ-უშაველას მშობრბული უფარბ ბუნება და უშუა-
ლოდ გრძობის მის ვსურებას. მის მიერ დაბატული სურბობის ისევე უწყა-
ლია, როგორც თიოთი ბუნება, იგი ბუნების ხატვას მიიღება ხატებით ორიგე-
ნალადვე, ახლებლებად. ქართული ლიტერატურის მეცელეარბობა რა ცნება
არ არიან, რომ ვარცებულა ვაჟო-უშაველა ვაგბეს ბუნებას.

ვაჟ-უშაველა არის ბუნების საღებრბობობა ვაგბეტი და მისი პარნიბის
მომბრბელი. თავის კოლორატობა პოემებს და მისირობებში იგი ბუნების
ცოდნა მოდგენს აღმობინ თვისებებს, და ვარცებულა წარმოდგენებს.
ვაჟ-უშაველამ ვაგარბონიან აღმობინას და ბუნების უფრობობის მიმარ-
ბობობა, ბუნების, როგორც სულტარი არსების სასიათი და უკლდევიც იც
სრულყოფილად გამოისჸვია თავის უმედვერი „აგვილის მკაბდოლი“.

საუღვაკრზი

სიმუშა, სადღაც, ტყის ხიბრბეში რაღაც გათავსურებს. ფოთლია ჩამო-
ვარდბია, კურდღელია ჩინხვარზე ვაიბრბენს, ციყვი ვიბრბს მამადადგბს...

გუზავის მამევი სმენას არუბრი გამოვარცხბა. საუღვაკრზის ჩაჭულის, ხი-
ციეს ვაგბედაც, გული სიამით უფარბია, რომ ამ წუთებში იგი საბატიო ვალს
იხდის... იცავს თავისი ქვეუის, ჩვენი დიდაც საბუთა საწმოლის, მშე-
დობინა ცხოვრების.

საუღვაკრზი
ორი ქვეუის, ორი საბუთის მიწა.
რამდენი ურბოლი დამეტი მიდის აქ. ვაჟო ცოცხელ და მოუკალ კედ-
ლად აღმარბობს, ზამთარში თუ ზაფხულში, წინასა თუ თიკლში, ქარში თუ
ქარბუქში დგას იგი ებიხულ დარბაჯნი.

ვინ იცის, მაღალი მიწეში რამდენჯერ მიუწამრავს ვაგბეს და ხილდებნი
მკერე ზამთარს, რამდენჯერ ზურგით უფინათა სურსათ-სანთავაგე კოლმურბი-
ნი კლდებს თიკონიან ბუბებსსაგვის, ბუბებისათვის, რომლებიც არ უწინდე-
ბიან ბუნების რიბებს, ზიშობის და ვასაბიბი.

დგანენ დგანენ უბიხუდნი და მიუაღბნი.
აგერ, მებრბობებს ცეცა-თამაში ვაგბეობინა. საუღვაკრზი კი ამ დროის
დღობია, უფარცებლია ამ ვარცებობით და თიკოსულად წყობებს მხიარულად
აბარბებს მებრბობები. მავრბ მათი ვატყება თავდაუწყებებში როდი ვაგბ-
ბება.

ვანგაზია უმაღ ზატობვერ ვასარბის მიეღანს და შვიარავბულენი ცე-
ბენიკე მქედრდებენა.

წიღან მათ მხიარულად ვაცისკრუნებელი სახეები მქონდათ, ხუმრობდენ,
ერთმანეთს ენასტობდენ... ახლა კი წარბი უფარცება და მისხანდელ მის-
წრბიან საუღვაკრზიკენ.

ამ ვინმეც ვატბდის საუღვაკრზის დარღვევია ვუზავის წინაშე ვაწაფული
ნაჯიი ხილად მისწენებია ადგობს და ქაშუშის კვლას გამოადგება.

ვანგაზი დამავარდა. საუღვაკრზის დამრღვევი უმეგობობია. მცირე შვიკე-
ნების დროს სადასამ ვერავის ტყივი იმსჯებებლებს რომელიმე უზამბ... მავ-
რამ დიღის ყველაფერი მშეიღბობით დამავარდა.

წიღანს უბედაც, სასარბოთვე ვარცებობენ, სეტულის იყვებენ და თიკე-
სულად წყობებს ცეცაბი ზრის აუწებენ... თიკელი და ვალსებური უკლდე-
წამს საუღვაკრზიკენ აგბი. მათი ერთადერთი ფიქარი და საწრწუნება:

იღვენ და დიციენ. იღვენ და არ მოუწენა. იღვენ და უფარცებობდენ,
რომ ჩვენი საწმოლისც ემ მუდამ კრიალა იყოს, წუღან მოწმენდილი და
სუფლია.

პლანტაციები

(დასაწყისი აბ. მე-2 გვ.)

— ჩაის კულტურა, — ამბობს გივი, — ისე შეიჭრა ჩვენი კულტურის ყოფილი, როგორც მამაპაპური ვაზი. ხომ ხედავ მშვენილ, ჩაის მცენარე და სუბტროპიკებმა როგორ საჩუქრულშიადად გარდაქმნა. სოფლის სახე გასასუს რა ეკუთვლია ვაჭურ ბაქნაჩაბი და დაჯობებულ-დამლაშებული მიწები იყო ამ მიდამოებში.

— და როგორ არ უნდა გვისაროდეს, — სიტყვა ჩამოართვა მიხეილა, — ეს უნაყოფო მიწები, ნაყოფიერმა მინდვრებმა, აყვავებულმა ბაღებმა და პლანტაციებმა შეცვალა.

— ყოჩად რომ უნდა გვისაროდეს, ამაჟამლ ჩაის პლანტაციების საქართველოში დახმდობით ნი ქუტარი უჭირავს და წელს, როცა ჩვენი რესპუბლიკა სამშობლოს 165 ათას ტონა ჩაის ფოთილს ჩააბარებს, რა წილგამართული და ვალმოხილი შევცდებებით პარტიის მიზიად კრლოდებეს.

— გუბნოდება ნიკიტა სერგის ძესაც მან ხომ ჭართულ ჩაის მალღი შეფასება მისცა ანაწინათ აქ, ჩოლოვის ნაპირის რა აღფრთოვანებული ესაუბრა კოლმეურნეებს, როგორ გაიანა ჩვენი კარვად მივლილი უცნისავლიანი პლანტაციებით. ამ შეფასებამ ფრთები უნდა შეეგასას: მართლაც, ჩვენ შორის ვინ უნდა იყოს ისეთი, მტეი არ მოინდომოს, უფრო ნაყოფიერად არ იზობოს.

გზაზე მიდიან და მგობრულად საუბრობენ მცხოვრებ კოლმეურნეობათა თავმჯდომარეები. ისინი იმაზე ფიქრობენ თუ როგორ გაანადონ საბჭოთა სახელმწიფოს მეტურებისათვის მიცემული პირობა. ეს არა მარტო მათ, მიწელი ჭარბივლი ხალხის ფიქრია.

თბილისელები „გაშას“ გაიძისან. თბილისელები ტრამს უკრავენ რევოლუციური კუბის წარმოამდგენლებს.

რა გრაცია, რა სიცოცხლით აღსაზე ცხვეები! ჭეშმარიტად, თუ გინდა ხალხის სულისკვეთება გაიგო, გაეყვი მის ბუნებას, შეისწავლე ამ ხალხის ცხვეები.

კუბელების ცხვეებში, რომლებიც მათ საქართველოს დედაქალაქში გასტროლების დროს უწევნის, ისმობა გამარჯვებული, თავისუფლებისმოყვარე ხალხის გულის ცემა. გამყოფილ მაყურებლებს თვალწინ ესატყობ-

დათ ახალი კუნა, რომლის შესახებაც ჯერ კიდევ კოლუმბმა თქვა, რომ ეს კუნული ცხველავ მრავალფეროვანი და ლამაზია ამერიკის მატერიკზე.

ბუნების სიმდიდრით და სიმშვენიერით დაჯილდოებული კუნა, დღეს მდინიერების გზაზე შტეკედ დამდგარი, აყვავებს და ჭყურჩნის თავის ეროვნულ ეგონივას და კულტურას.

ჩვენ, ქართველები, თქვენთან ერთად ვართ, კუბელი ძმებო!

უკანასკნელი ათეული წლის მიზნულზე კვლევა-ძიების საგნად იქცა საქართველოს წარსულთან განუყოფელი მამულეების ისტორია. მაგრამ, გარდა ალი-ბეის პორტრეტისა, ჯერ არ დაბეჭდილა სხვა გამორჩეული პირთა სურათები და ილუსტრაციები. ამიტომ ინტერესს მოკლებული არაა ზოგიერთი მათგანის სურათის დაბეჭდვა და ორიოდ სიტყვით გვიგებინოს 1768-1771 წლების ამბების გასვლას.

1763 წელს 18-20 წლის ალი-ბედ ცნობილია იოსებ დავითის ძემ ჩამოიშორა მოწინააღმდეგე ბეგები, შიპოვა „შეიხ-ულ ბეგების“ ტიტული და ეგვიპტის ფაქტობრივ მმართველად გადასახლდა. იმის უერთგულესმა ალი-ბეი ტანტაჟიმ 1766 წლის მიწურულში მხრანებელს სტამბოლის გზით საქართველოდან ქაიროში ჩაუყვანა მამა, და — იაგუნდისა და დის შვილი როსანეი მამამ და მშამ იაგუნდისა მდიდარ მოამბედ-ბეი აბუ-შაჰაბის მიათხოვეს, როსანეი, ქეშიმად დააწინაურეს. თანამემამულეები შემოკირებეს და ბურჯა განმტკიცეს ისე, რომ 24 ბეგიდან 16 ალის მომხრე იყო. ფოჩიკურად დასტურდა განდგომილ შვილს მამამ შეაფარა მრავალტანჯული საქართველო, შემწეობა გამოსთხოვა და 1767 წელს თავის სამრევლოსაკენ გამოემხრა. 1768 წლიდან, როდესაც რუსეთ-ოსმალეთის ომი გაჩაღდა, ალი-ბეი აშკარად ამფლანგებდა პორტას სიძულვილს, გულწრფელად ცნებდა ოტომანთა იმპერიის დამლაშე და მზად იყო მისთვის ზურგში ჩაევა სასიკვდილო ლახვარი.

იმით გამოწვეულმა მიძიმე საზიზო და საგარეო მდგომარეობამ ოსმალეთის სულთანმა მუსტაფა III აძულა ვასალური ეგვიპტისათვის დასაბრუნება ეთხოვა. 1768 წლის ნოემბერს ქაიროში მიიღეს უმაღლესი ბრძანება, რომლითაც დიდმავრობელი ქვეყნგვრდომი-სგან 12,000 მეომარს მოითხოვდა ეგვიპტის სომარ ასპარეზზე მოქმედი არმიის მისამრელებლად. გაკულისებულმა ქაიროს ფაშამ და რეფორმებით უკმაყოფილო რამდენიმე ბეგმა შეიხ-ულ-ბეგული მუსტაფასთან დააბეჭდეს: თითქოს ალი-ბეი სულთანის დასახმარებლად კი არა, მის წინააღმდეგ ასაჯანყებლად ემზადებოდა. მუსტაფამ ეჭვით შეხედა ალი-ბეის აღსვლას და მორჩილის კანდიდატობა გამიხედავრებულმა კაპიტი-ბაში 4 მხლებლით სასწრაფოდ ქაიროს გაისტუმრა საჯანგებო სათი-შერიფით (უმაღლესი ბრძანებით), რომლის ძალითაც ორჯული ქვეყნგვრდომისათვის თავი უნდა მოეკვითა და სტამბოლში სულთანისთვის მიერთებია. მაგრამ 1769 წლის დამდეგს მამულეებმა ქაიროდან გააძევეს თურქეთის ფაშა და ეგვიპტის სუვერენიტეტის აღდგენა სასწრაფოდ გამოაცხადეს, ხოლო მომდევნო წელს ალი ეგვიპტის სულთანად აკურთხეს.

უშუალოდ დაქვემდებარებულნი ცხენოსანი გვარდლის, დამკერული დაქარავეული მხედრობისა და ქაიროელი იანიჩრების გარდა ალი-ბეის სიძლიერეს აორკვეებდნენ გარშემოკრებილი სამიოდ თანამებმულეები: შიპაბეი, ტანტაჟი, ისმაილი, შურად, როსანეი, აბდურაჰმანი, მუსტაფა, ზულფიკარი, იბრაჰიმი, სელიმი, სულეიმანი და სხვები. ეგვიპტის დაბრუნებლობის განმტკიცებისა და შენარჩუნებისათვის ითხანხევა რელიწად წარმოებულ ბრძოლებში მოაგვიშრეთა სასარგებლოდ მიმდინარეობდა. 1771 წელს მამულეებმა დამასკოც კი

ამირან სამიხიზილი

ეროვნული
გიგლირთქა

ალი-ბეი

მამულეები

მუსტაფა-ბეი

აღეს, მაგრამ სარდალ მოამბედ აბუ-შაჰაბის უცარი გადაწყვეტილებით ოტომანთაგან განთავისუფლებული ტერიტორია ციხეხეიურთ მიატევის და ეგვიპტეს მიაშურეს. მოამბედის უკუტევისა და მამოილ ალი-ბეისთან განხეთქილების საბაბა მრავალი ვერისა, მათ შორის ალი-ბეის სიკვდილის მომიწეზება უსაფუძვლოა.

ეგვიპტის სამეფო ტანტეზე მჯდომი იოსებ დავითის-ძე და მისი მომხრენი, ოსმალთა იმპერიის მარცხს დედსამშობლოს შეებად თვლიდნენ, ხოლო რუსეთს ბურჯულითანი უთანასწორო ბრძოლებით გასაჯანგებულ საქართველოს მისხელად და მფარველად. 1768-1771 წლების ამბების თოსანი ბეგები ქართველთა მტრის ზურგში ორ-ლესულის ტრიალით მებრძოლ მამულეთა ძირითად ბირთვის იმხრობდნენ და გურჯთა მეფეებს-ენმარბობდნენ. მაგრამ, როგორც კი იმეამად საქართველოში რუსთა ჯარის შემოსვლა და ვერაჯი ტოტლებენის პირ-შობა გამჟღავნდა, როგორც კი ერეკლესა და სლომოთთან სირცხვილნა-ჭამი გენერლის იხიენდნებმა ეგვიპტის ბეგთა ყურამღე მიაღწია, მტკიცე აკვირი განიზარა და ალი-ბეის მომხრეივ ცენტრდინარა ძალებს გააკყენენ.

უდაა, რომ ალი-ბეისა და მოამბედის განხეთქილების მიწეზები უნდა ვეით არა პირადულ ქომოში, არამედ იმ სოციალურ და პოლიტიკურ ძალებსა და აგრეთვე იმ პერიოდის ერთმანეთს გადახლართულ საერთაშორისო ურთიერთობაში.

1773 წლის 24 აპრილს სლომოთთან გადამწყვეტ შერინებამ დამარცხდა ალი-ბეის მიცერიხსგანნი მხედრობა, რომელსაც უმა-ცესი ტანტაჟი მეთაურობდა. ფანატკური ერთგულებით შეპყრობილი ეს ქაირო მსხვერმლად შეეწირა ბრძოლას, ხოლო მტრეთან შეზმისას მძიმედ დაჭრილ-დასახიჩრებული ეგვიპტის თვისუფლებებისთვის და-უცხრობელი მეომარი-მოღვაწე ხელში ჩაუვარდა ოდესდაც ერთ-ბულ შვილობის, აბუ-შაჰაბად წოდებულ მოამბედ-ბეის, რომელმაც გარდაცვლილ ეგვიპტის სულთანი დიდი პატივით დაკრძალა ქაი-როს პანთონოში.

მურად-ბეი

ილიას კვიციანი

ილიას

წლის მთელი თვე 31 დღით ძველ რომაელთა კალენდრის მიხედვით ამ თვეს სპიკილური სახელწოდება არ ჰქონდა, იგივე ახალი წელიწადი მარტის იგივე იქცებოდა. ივინის რიგით წლის მთელი თვე იყო, ამიტომ მას კალენდრის ე. ი. მთელი თვე უწოდებდნენ. რიგობაც ანაბრა და მთელი წელიწადი იქნა წლის დასაწყისში, ილიას წლის მთელი თვე იქნა. რომის სარდალს მარკ ანტონიუსს წინადადებით, რომის სენატმა მთელი თვეს ქვიციანობის — რომის იმპერატორის იულიუს კეისრის (100-44 წწ. ერძედა) სახელი — ივინის უწოდა. მისი ბრძანებით სამხედრო გამაგრებების და რომის იმპერიის წინაშე განსაკუთრებული დამსახურებისათვის, ძველ კარულში ივინის ერძება თბილისს, კახეთში ამ თვეს უწოდებდნენ. მათადაც იმერეთში კვიციანობისთვის, სამხედროში — კვიციან.

ზუსტური ივრორი

— ექიმო, როგორ ფიქრობთ, მიგრებინ? — ფეიფო არ მგებრება, — უპასუხა ექიმმა და გაეწოდა ავადმყოფს ქალადი. — აი უჭატები და ცოფებები ისეთი შემთხვევების, როგორიც თქვენ გაეწოხედავით ასიდან ერთი აუცილებლად იყენებთ. — როგორ? — ივინის შინისაგან გაფორმებას ავადმყოფმა. — დაშინდებით, თქვენ წიროდ მგებნართ, ხოლო თომნიდაცანბარებმა, რომლებსაც მე ვეპურნალობ, თქვენი ტირი წაიღებ.

ზუსტური კაცი მიედა სახელგანთქმულ ექიმთან კონსულტაციისათვის. ექიმმა მოუსმინა, გაიანჯრა და უთხრა: — თეი უნდა დაწვებით ზირვის ჭამას, ხევის სხს და ჰაბირიონის წვეს. მოხუცს ახელ და მას და უსტკვიოდ გაეცნარა კავახისაგან. ექიმმა შეაჩერა და გასამრეულო მოითხოვა. — რითვისი? — გაიკვირა ავადმყოფმა. — მე არ ვიღებ თქვენს დარიგებას.

ერთხელ კურდღელმა ჭიობის ღოხს:

— მართალია, რომ ღოხები მამლის ყვირელზე დრახები? — მართალია, — უპასუხა ღოხმა. — დიდ ცხოველებს ყვირელის რაღაც სესტი მსგავსი გვაქვს. აი, სპილოებზეც ამბობენ, გოტის ჭვირიათა ენისათა. — მართლა? — უთხრა კურდღელმა. — ახლა ჩემთვის გასაგებია, თუ ძალღუბისა რატომ გვწმინათ.

ეს როგორ ხდება რომღაც ვაგებ, ყვირელის ვეღვაც თქვენ კი წაგებს აინუნეი არ ატყობ. განს ასე გულწირულად სრუდებით თამაშ? — სრუდებით არა, — მიეტო სპირონიან, — როგორღაც არ უნდა წავიფოთ, მანე მუფე შამაღება, რაც ჩემს შესუბუღილო გულს ახარებთ.

როგორც ბერძნის ტყვის სანაპიროზე სიერნობისა მდინარეში ჩაგარნული ერთი სოფდარის გადარჩენის მოუფე გრდაღრიბმა კაცმა საკუთარი სიცოცხლე საფრთხეში ჩაგადო და განწირული ნაპირ-

ზე გამოიქცა. მაცრამ ქუდივდ მხოლოდ ერთი სპილოების ვეღვ მიიბო. ხახში აღმყოფი სრუდების უნდურობით და მიინდობა მისი უკანე წყალში გადაედება. სასტიმი ბერძნის ჩართა. — გაეწეთი. — სივამ მან. — თვეთონ გაეწე ნისე ნაწიანი უჭირ.

გაეწე მარტოში უჭირე მთი უჭირე ვე გადაეწე. — ექიმმა ირინა მათონ მწილესი. — დიდგულთა, მამ ვეღვც გადასარფევი მიღები გოგოვა, — მიეტო მან.

რატომ აწეწით თქვენს პატარა ბიჭს ამ სიმაღლე საწოლზე? — ჭიობის სტუმარმა მასპინძელ ქალს. — გადმოგარდის სხვა რომ გაგოლოთ, მე ღა ჩემმა ქმარმა ღრმა ძილი ვეცოთ, — აუხსნა ქალმა.

(ა. მალინიანი)

იხავებო

ზვიზინა და ზინაზამაღა
მთელი ზაფხულს ჭრინიან ცეკვა-ზეკუნეთი ტარა, თან ქსტარდაწე მურდლა ჭრინიონობდა პატარა-ბ. სპირონიის უთხრა ჭრინიანს: თუ არ გერს მოეცედი მალე, მოშობ-სიყვე მარუხებს, მითხობა უნაყვალეთი!

კრიტიკისათვის მხარამოლი
დარბაზში იფადა კაცი თრავ ორი, და თუროსუნი კრიტიკორატორი ტრონუსზე იბედა; ზღვასავთი მბოჭრბობდა, ივლიცაწე სხობდა; აჩრის არ იწლებდა; — პირდაპირ უნდა ვთქვათ,

ვისი გვეწინა, ვინ არის „ხლუსტი“ და ვინ არის გენია? — თუ მე იგი მოსხანებდა თობსაინაზამაღას, ვერც ერთი „ხლუსტი“ გვარი ვერ დასახელდა!

დაისახლისი პატარა. — დაისახლისი? რას აზნობ, დაშლადის მათს ფიქრებზე? მე ცოლა.. დაისახლისი შენი დედაცი იწნება!

ვერცის უთხრა: — ვალი შშობლისა ხომ მოვიხადე, რა იწინდა. დაეწილე პარტეტებს ღოქნანს მდინარის, როგორც გახართის, და უწერე, შეზუმულთა და მთელიან გაჩარჩოსი.

ქოლხური ანდაზები

ურჩედლმა ცხრა ენაზე იცოდა ვინება და ტრაპახობა: ცხრა ენის მცოდნე ვაიო.
კაცი ღელუმი ფონს ეძებდა და ღიღღ იცინებოდა. უფლები კაცი უფაროთი სინიანდ ვახს.
წივ დარბი ღრის არ კარავას, მას ავადარი ვერაფერს დაჟალებს. მდღადარი კაცი მოალოდ ვალარბიების შემდეგ იწებებს ნათესაბების ძებნას. მიუფემა თუ შვიაკო — ნაქები არ ხარ, სითყარბული დამეგობრებულბება ვაგოფხიზლებლის შემდეგ ცრონაგეთი ვერი იცნებო.
ვისაც ძალიან უფვარს სამკაულები, მას პატრო სილაშაზე როდო აკლბო. კარგი კაცი ნაკვადეთიაც გამოიცნობო.

გარეკანის ჭრინივდ ვერცდრე: რბოხვიცილი, მხოწერთა ხახხაღვლი, თობილის ხტაღიანის ხახ. ხაღე.
მეოხე ჭეგერ ჭეგერე ვერცერის სეობა.
ფოტო ო. თურქიათი.
ჩანარბიის ეტსამე ვერცდრე: სეოისი ვახხაღვლი.
ფოტო კ. თეოქაძისი.

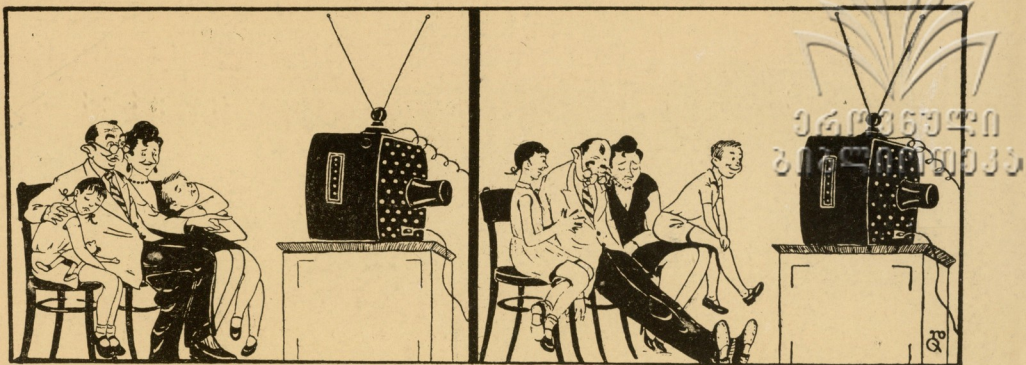
რედაქტორი ალიო მირცხულავა | სარედაქციო კოლეგია: | ო. გვიგინიშვილი, ს. დურმიშიძე, მ. სააკაშვილი, ჰ. ჰახაბუა, ო. ციციშვილი, ჩ. ჩხეიძე, უ. ჯაფარიძე

სამ. კვ ცენზურალური კომიტეტის ბავშვთაგანობა | მხატვარი-რედაქტორი გ. კეკელიძე | ტექნიკური რედაქტორი დ. სელიაშვილი

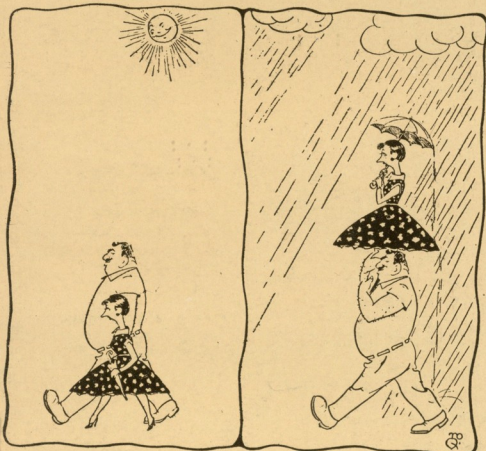
რედაქციის მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პრ. № 42, IV სართ. | ტელ. — რედაქციის და ჰ/მე. მიფვის — 3-82-89, ვაჭარდღებუბებს — 3-88-38

რედაქციის მისამართი: თბილისი, აფხაზელებს პრ. № 42, IV სართ. | უხსი 30 პაბ. | ვერცერია და ჩანართი ვერცდრები დახეიქლბოა ფოტოცენტრალთაში

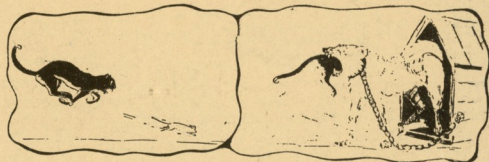
ხელმოწერილობა დასახელებად 4/VI-81 ფ. კაშიფაჟ, № 104, ქალ. ზომს 70X108/1, 1,5 ქალ. ფურც. ნახებუც ფურც. 4,11. ხააკაფურც. ფორმათა რაოდ. 4,79. პირბოთი ფორმათა რაოდენობა 4,8. ფახიკურ ფორმათა რაოდენობა 4,8. ტარეც 22,000, შეც. № 1054, თუ 0088

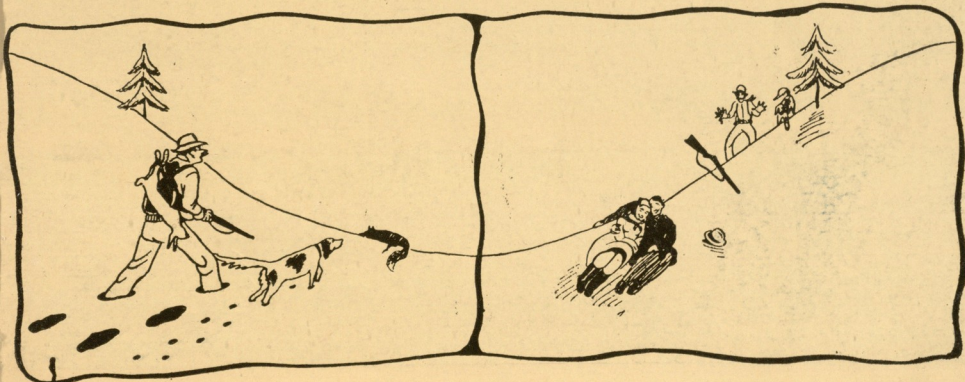
გადაცემა უმცროსი ასაკის მოსწავლეთათვის... ახლა კი, ბავშვებო, ადგილები დაუთმეთ უფროსებს.

უსიფყვოდ

ნაბატი ზ. დოლიძისა

ეროვნული
გეოლოგიური

